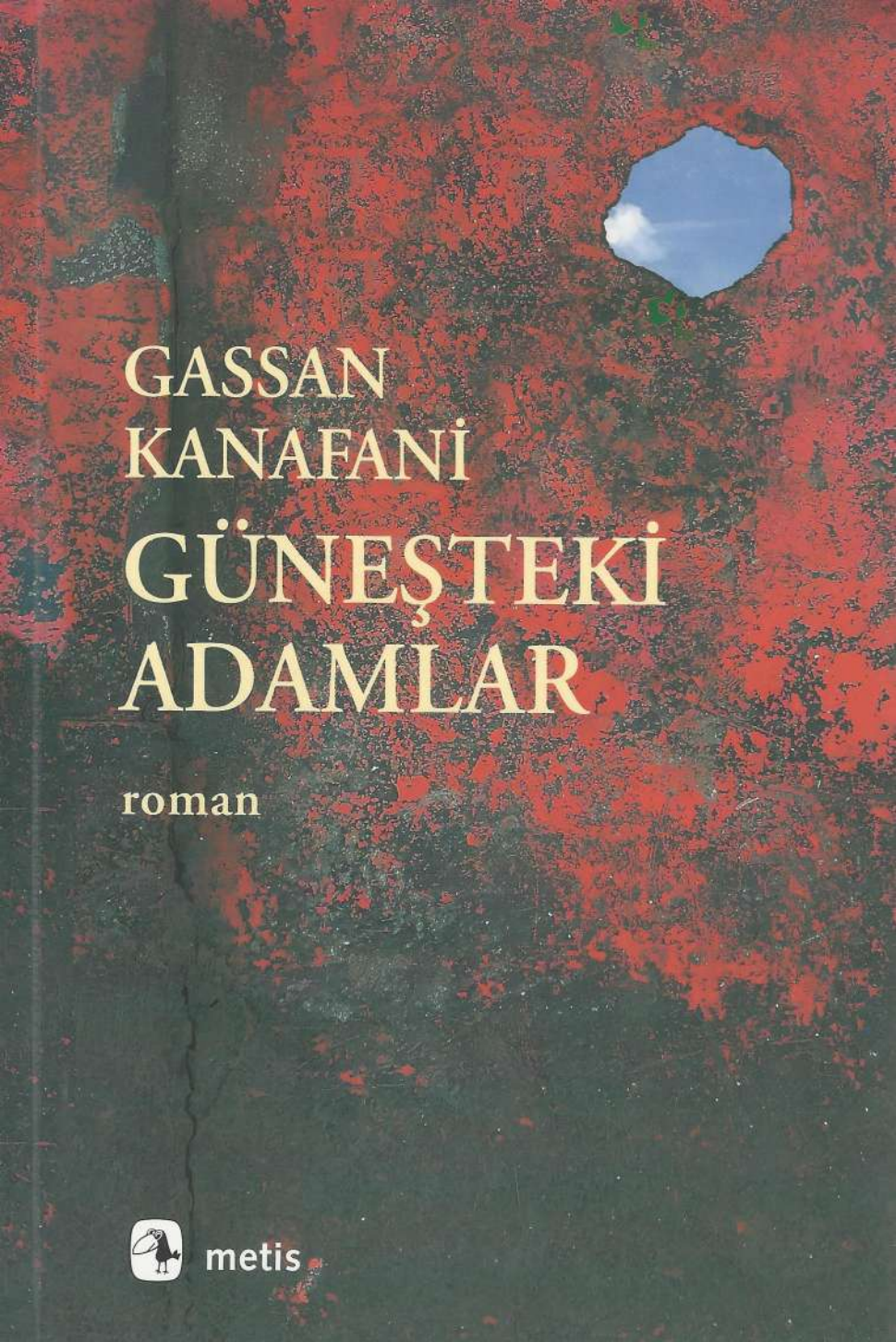

GASSAN
KANAFANİ
GÜNEŞTEKİ
ADAMLAR
roman
metis

Gassan Kanafani

GÜNEŞTEKİ ADAMLAR

9 Nisan 1936'da Filistin'in kuzeyinde yer alan Akka'da doğdu. Mayıs 1948'e kadar, İsrail'in kurulmasıyla sonuçlanan savaştan dolayı terk etmek zorunda kaldığı Yafa'da yaşadı. Ailesiyle birlikte önce Lübnan, ardından Suriye'ye göç etti. Lise öğrenimini Şam'da tamamladı. Şam Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdiyse de ikinci sınıfta bırakmak zorunda kaldı. Kuveyt'e gidip ilkokul öğretmenliği yaptı. 1960'ta Beyrut'a taşındı. Beyrut'ta Arap Milliyetçileri Hareketi'nin yayın organı *el-Hurriyye* dergisinin kültür sayfalarını yönetti. Yine Beyrut'ta yayımlanan *el-Muharrir* ve *el-Envâr* gazeteleri ile *el-Hedef* dergisinde yazar ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. Filistin davasını dünyaya tanıtmaya çalışan aktivist Danimarkalı Anni ile 1961'de evlendi. Fayez ve Leyla adında iki çocukları oldu. 1967'de kurulan Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'ne katılıp partinin sözcülüğünü üstlendi. 8 Temmuz 1972'de arabasına konulan bomba sonucu, yeğeni Lemîs'le birlikte katledildi. Erken yaşta ölmesine rağmen on sekiz kitap bıraktı. Filistin kültürü, siyaseti ve mücadelesiyle ilgili yüzlerce makale yazdı. Ölümünden sonra romanları, öyküleri, tiyatro oyunları ve düzyazılarından oluşan "Toplu Eserleri" dört cilt halinde yayımlandı. Eserleri birçok dile çevrildi, bazıları sinema ve tiyatroya uyarlandı. Kimi eserleri Arap ülkelerinde müfredata girdi. *Güneşteki Adamlar* iki binli yıllarda Arap Yazarlar Birliği'nin "en iyi yüz roman" listesinde ilk beş sırada yer aldı.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 43544

Metis Edebiyat
GÜNEŞTEKİ ADAMLAR
Gassan Kanafani

Orijinal Adı: Ricâlun fi'ş-Şems, 1963

© Gassan Kanafani adına vârisi Anni Kanafani, 2022
© Metis Yayınları, 2022
Çeviri Eser © Mehmet Hakkı Suçin, 2022

İlk Basım: Ocak 2023
Üçüncü Basım: Aralık 2023

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Tasarımı:
Emine Bora, Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 44865

ISBN-13: 978-605-316-277-3

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

GASSAN KANAFANİ

GÜNEŞTEKİ ADAMLAR

Arapçadan Çeviren:
MEHMET HAKKI SUÇİN

metis

EBU KAYS

EBU KAYS ÇİY DÜŞMÜŞ TOPRAKTA göğsünü dinlendirirken altındaki toprağın nabzı atmaya başladı. Yorgun kalbinin atışları, kum taneciklerinde dolaşıp titreşerek hücrelerine nüfuz ediyordu. Göğsünü toprağa her koyduğunda yerin kalbini, sanki cehennemin en derinliklerinden hareket ediyor ve sarp bir yolu yara yara ışığa doğru ilerliyormuşçasına hissediyordu. On yıl önce terk ettiği toprakta aynı tarlayı paylaştığı komşusuna bu durumu anlattığında adam alaycı bir ses tonuyla, "Kendi yüreğinin sesi o," demişti, "göğsünü toprağa yapıştırdığında bu sesi zaten duyarsın."

Saçmalığın dik âlâsı! Ya kokuya ne demeli? İçine çekince alnında dalgalanan, sonra da damarlarına döküldüğü yerde pinekleyen koku? Yattığı yerden toprağın kokusunu içine çektiği her seferinde, soğuk suyla yıkanmış ve banyodan yeni çıkmış karısının saçlarını koklamış gibi oluyordu. Soğuk duştan çıkıp hafif ıslak saçlarını yüzüne seren kadının kokusuydu bu. Kalp atışları da aynıydı. Şefkatli avuçlarında küçük bir serçe tutarsın ya, işte öyle.

Nemli toprağın dünkü yağmurdan kalma olduğunu düşündü

bir an. Fakat dün yağmur yağmamıştı ki! Şu anda da bu gökyüzü, kavurucu sıcaktan ve tozdan başka hiçbir şey yağdıramazdı. Nerede olduğunu unuttun mu?.. Unuttun mu?

Arkasını döndü ve sırtüstü yattı, başını ellerinin arasına aldı. Gökyüzüne bakmaya başladı; alev alev beyazdı. Yüksekler-de kara bir kuş tek başına, amaçsızca kanat çırpıyordu. Birden-bire, sebebini bilmediği durgun bir gurbet hissiyle doldu içi ve ağlamaklı oldu. Hayır, dün yağmur yağmadı ve ağustostayız, unuttun mu? Üzerindeki uçsuz bucaksız yalazın içindeki kuş, siyah bir nokta gibi tek başına halkalanıp duruyordu. Ağustos ayındayız, öyleyse topraktaki bu nem de ne? Şattülarap tabii ki. Yanı başında göz alabildiğine uzandığını görmüyor musun?

"İki büyük nehir, Dicle ile Fırat birleşince Şattülarap adı verilen tek bir nehir oluştururlar. Şattülarap, Basra sınırından önce başlar, taa..."

Kır saçlı, ince uzun bir ihtiyar olan Selim Hoca, karatahtanın önünde dikilen küçük çocuğa yüksek sesiyle defalarca bunları tekrar ettiği sırada Ebu Kays, köy okulunun yanından geçiyordu. Bir taşın üzerine çıkmış, pencereden içeriye kulak kabartmıştı. Selim Hoca küçük öğrencinin karşısına geçmiş, elindeki ince değneği sallıyor ve avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

"... İki büyük nehir, Dicle ile Fırat birleşince..."

Çocuk korkudan titriyor, sınıftaki diğer öğrencilerin gülüşmeleri duyuluyordu. Ebu Kays, pencereden uzanıp parmağıyla çocuklardan birinin kafasını tıklattı. Çocuk, bakışlarını kaldırınca içeriyi dikizleyen Ebu Kays'ı gördü.

"Nasıl gidiyor?"

Çocuk gülerek fısıldadı:

"Kuş beyinli!"

Ebu Kays taşın üzerinden indi ve yoluna devam etti. Selim Hoca'nın sesi hâlâ duyuluyordu:

"İki büyük nehir birleşince..."

O gece Selim Hoca'yı, muhtarın "divaniye" denilen odasında nargilesini tüttürürken gördü. Oğlan çocuklarını okutması için Yafa'dan yeni gönderilmişti köylerine. Ömrünün o kadar büyük bir kısmını öğretmenlik yaparak geçirmişti ki "hoca" unvanı adının ayrılmaz bir parçası olmuştu. O gece divaniyede bulunanlardan biri ona şu soruyu sormuştu:

"Cuma günleri namaz da kıldıracaksın değil mi?"

Selim Hoca basitçe yanıtladı:

"Hayır, ben öğretmenim. İmam değilim."

Araya muhtar girdi:

"Ne fark eder? Önceki öğretmenimiz de imamdı."

"O, Kur'an kursu hocasıydı. Ben ise öğretmenim."

"Ne farkı var?" diye ısrar etti muhtar.

Selim Hoca cevap vermedi. Orada bulunanlardan yardım almak istermiş gibi gözlüğünün ardındaki gözlerini yüzlerinde dolaştırdı. Fakat bu konuda herkesin kafası en az muhtarınki kadar karışıktı.

Selim Hoca, uzun bir sessizlikten sonra hafifçe öksürüp sakin bir ses tonuyla:

"Pekâlâ, nasıl namaz kılınacağını bilmiyorum," dedi.

"Nasıl yani?" dedi muhtar.

Herkes homurdanmaya başladı, fakat Selim Hoca sözlerini teyit etti:

"Bilmiyorum işte!"

Köylüler birbirlerine garip garip baktılar, sonra da bakışlarını muhtarın üzerinde sabitlediler. Muhtar bir şeyler söylemesi gerektiğini anlayınca fazla düşünmeden konuştu:

"O halde ne biliyorsun?"

Selim Hoca böyle bir soruyu bekliyormuş gibi, ayağa kalkarken hemen cevapladı:

"Bir sürü şey. Mesela iyi nişancıyımdır."

Kapıya varınca döndü. Çökmüş avurtları titriyordu:

"Size saldırırlarsa beni uyandırın. Belki bir faydam dokunur..."

*

Selim Hoca'nın on yıl önce anlattığı Şatt işte buydu. Kendisi de köyünden, Selim Hoca'nın okulundan binlerce kilometre uzakta yere uzanmış yatıyordu işte. Allahın rahmeti üzerine olsun Selim Hoca, Allahın rahmeti üzerine olsun. Allahın değerli kulusun ki o zavallı köy Yahudilerin eline düşmeden bir gece önce öldün. Yalnızca bir gece önce. Allahım, bundan daha büyük bir ilahi takdir olabilir mi? Gerçi köylüler sana yakışır şekilde ilgilenemediler cenazenle fakat her halükârda orada kaldın ya. Orada kaldın, zilletten ve sefillikten kurtardın kendini. İhtiyarlığını utançtan kurtardın. Allahın bol rahmeti üzerine olsun. Sen de sağ kalıp yoksulluğa gömülseydin benim gibi, şu anda yaptığımı yapar mıydın? Bütün ömrünü yükleyip omzuna, bir lokma ekmek için çölü aşıp Kuveyt'e kaçar mıydın?

Yerinden doğruldu, dirseklerini toprağa dayadı ve bakışlarını koca nehre dikti yeniden, ilk kez görürcesine. Şattülarap buydu demek: "Hurma ve saman yüklü vapurların, şehir merkezindeki otomobiller gibi fink attığı büyük bir nehir..." O gece "Şattülarap nedir?" sorusuna böyle cevap vermişti oğlu Kays. Ebu Kays'ın niyeti oğlunu sınamaktı. Oğlan soruyu bir çırpıda yanıtlamış, sonra da eklemişti:

"Seni gördüm bugün. Sınıfın penceresinden içeri bakıyordun."

Ebu Kays karısına baktı, gülüyordu. "Bunu önceden biliyordum," dedi utana sıkıla.

"Hiç de değil, bilmiyordun işte. Bugün pencereden sınıfı dikizlerken öğrendin."

"Tamam, tamam. Bilmişim, bilmemişim ne çıkar yani? Kıyamet mi kopacak?"

Karısı göz ucuyla ona baktı. "Haydi Kays, git öbür odada oyna."

Kays kapıyı arkasından çarpınca kadın kocasına döndü:

"Çocuğun önünde bu şekilde konuşmasana. Oğlan bir şeyler bildiği için mutlu. Neden hevesini kırıyorsun?"

Ebu Kays ayağa kalkıp karısına yaklaştı, elini karnının üzerine koyup fısıldadı:

"Ne zaman?"

"Yedi ay sonra."

"Of!"

"Bu kez kız olsun."

"Yok, oğlan isteriz. Oğlan!"

*

Fakat karısı bir kız çocuk doğurdu. Adını Hesna koydular. Doğduktan iki ay sonra da öldü. Doktor tiksinircesine konuşmuştu: "Aşırı zayıftı."

Köylerini terk etmelerinden bir ay sonra doğmuştu. Savaş hattından uzaktaki başka bir köyde, eski bir evdeydiler.

"Ebu Kays, sanırım doğuracağım."

"Tamam. Tamam. Sakin ol."

"Keşke kadınlar yüz ay gebelikten sonra doğursalar!" diye geçirdi içinden. "Doğurmanın sırası mıydı şimdi?"

"Allahım!"

"Ne?"

"Doğuruyorum!"

"Birilerini çağırayım mı?"

"Ümmü Ömer'i çağır."

"Onu nereden bulayım bu saatte?"

"Şu yastığı ver bana."

"Ümmü Ömer'i nerede bulurum?"

"Allahım! Kaldırsana biraz beni. Duvara yasla, duvara!"

"Tamam, sen fazla hareket etme. Ümmü Ömer'i çağırayım."

"Çabuk ol be adam, çabuk! Rabbim sen yardım et!"

Ebu Kays o telaşla dışarı koştu. Kapıyı ardından çarpmıştı ki yeni doğan bebeğin sesini duyunca geri döndü. Kulağını kapının ahşabına dayadı.

Şatt'ın sularının gümbürtüsünü duydu. Denizciler bağrışıyorlardı. Gökyüzü yanıyordu ve kara kuş havada amaçsızca süzülüyordu.

Ebu Kays ayağa kalkıp üstündeki tozu toprağı silkelerken bakışlarını ırmağa dikti. Daha önce hiç olmadığı kadar yabancı ve küçük hissetti kendini. Elini sert sakalında gezdirdi. Kıvıl kıvıl karınca orduları gibi kafasına üşüşen düşünceleri silkeledi.

Mahrum kaldığı her şey, bu ırmağın ardındaydı. Irmağın hemen öte yakasında. Orada Kuveyt vardı. Zihninde bir düş, bir hayal gibi olan her şey orada sahiden vardı. Yorgun zihninde dolaşanlar birer sanrı değil; taştan, topraktan, sudan ve gökyüzünden oluşan kanlı canlı gerçeklerdi. Orada sokaklarda, caddelerde kadınlar, erkekler, çocuklar ağaçların arasında koşturuyor olmalıydılar. Hayır, hayır. Ağaç filan yoktu orada. Oraya göçmen gidip şoförlük yapan, sonra da deste deste paralarla dönen arkadaşı Saad, hiç ağaç olmadığını söylemişti. Ağaçlar senin kafanda, Ebu Kays. Senin yorgun ve ihtiyar kafanda. Boğum boğum dallarıyla her sonbahar bol zeytin veren on ağaç var kafanda. Oysa Kuveyt'te ağaç mağaç yok. Böyle demişti Saad. Ondan büyüksün ama senden daha çok şey bildiği için ona inan-

malısın. Zaten herkes senden daha çok şey biliyor. Herkes.

Şu son on yılda beklemekten başka bir şey yapmadın. Ağaçlarını, evini, gençliğini ve bütün köyünü kaybettiğini anlaman için açlık içinde koskocaman on yıl geçmesi gerekiyordu. Bu sürede herkes kendine bir yol açtı. Sen ise yaşlı, sefil bir köpek gibi çömelip kaldın evde. Ne bekliyordun ki? Evinin damının deliklerinden servetler inmesini mi? Peh peh, eviymiş! Ne evi, ev bile senin değildi. Hayırsever bir adam "Burada otur" demişti, hepsi bu. Bir yıl sonra da "Odanın yarısını bana ver" demişti. Sen de kendinle yeni komşular arasına yamalı çuvallardan perdeler çekmiştin. İşte böyle çömelip kalmıştın ki Saad gelip yayıkta ayran çalkalar gibi sarsmıştı seni. "Şatt'a varırsan Kuveyt'e kolayca geçebilirsin. Basra, seni çölden oraya kaçak sokabilecek kılavuzlarla dolu. Neden gitmiyorsun?"

Ebu Kays'ın karısı, Saad'ın sözlerini duyunca bakışlarını ikisinin yüzünde dolaştırdı, sonra yeniden bebeğini pışpışlamaya devam etti.

"Sonu belli olmayan bir maceradan mı bahsediyorsun?"

"Şuna bak, sonu belli olmayan bir macera diyor. Ha ha! Âlemsin Ebu Kays. Sonu belli olmayan bir macera, öyle mi? Ha ha!"

Ebu Kays'ın karısına dönüp söylendi:

"Kocanın ne dediğini duydun mu? Sonu belli olmayan bir maceraymış! Sanki hayat dediğin şey bir içimlik süt! Neden bizim gibi davranmaz ki bu adam? Bizden daha mı iyi?"

Kadın bakışlarını kocasına kaldırmadı. Ebu Kays da bunu yapmamasını ümit etmişti.

"Buradaki hayattan memnun musun? On yıl geçti ama sen hâlâ dilenci gibi yaşıyorsun. Yazık günah! Oğlun Kays ne zaman okula devam edecek? Yarın diğeri de büyüyecek. Ona nasıl bakacaksın ki daha hiçbir..."

"Tamam. Yeter."

"Hayır, yetmez. Ayıptır günahtır ya. Artık geniş bir aileden sorumlusun. Neden gitmeyesin ki? Sen ne diyorsun Ümmü Kays?"

Karısı susmaya devam ediyor, Ebu Kays da şu "yarın ikinci oğlan da büyüyecek," sözlerini düşünüyordu. Fakat "Yol uzun," dedi, "ihtiyar bir adamım ben. Sizin gibi yürüyemem. Ölebilirim."

Kimse konuşmadı. Karısı hâlâ bebeği pışpışlıyordu. Saad ise ısrar etmeyi bırakmıştı. Fakat kendi kafasının içinde birden o haşin ses patladı:

"Ölecekmiş, pöh! Böyle yaşamaktansa ölmenin daha iyi olmayacağını kim söyledi sana? On yıldır, bir zamanlar köyünde sahip olduğun on zeytin ağacına dönmeyi ümit ediyorsun. Köyüymüş! Hah!"

Ebu Kays dönüp karısına baktı. "Sen ne düşünüyorsun Ümmü Kays?"

Kadın, bakışlarını ona dikerek fısıldadı:

"Sen nasıl düşünürsen öyle."

"Kays'ı okutabileceğiz."

"Öyle."

"Belki bir-iki zeytin fidesi alırız."

"Tabii ki."

"Hatta bir yerlerde tek göz bir evimiz de olur."

"Evet."

"Bir varsam oraya. Ah bir varabilsem!"

Susup yeniden karısına baktı. Ağlayacağını biliyordu. Alt dudağı biraz titreyecek, sonra tek bir damla gözyaşı yavaş yavaş büyüyüp o esmer kırışık yanaktan aşağılara süzülecekti. Bir şeyler söylemek istedi, söyleyemedi. Gözyaşı yumrusu gırtlağını paralıyordu. Öyle bir yumruydu ki bu; aynısını Basra'da,

Basra'dan Kuveyt'e insan kaçakçılığı yapan şişman adamın yazıhanesinde de hissetmişti. Omuzlarına yaşlı bir adamın taşıyabileceği zillet ve ümidi yüklenerek adamın karşısında durmuştu. O zaman da koyu sessizlikte şişman adamın tekrarladığı sözler yankılanmıştı.

"Zor bir yolculuk olacağını söyleyeyim. On beş dinara mal olur."

"Peki, sağ salim varacağımızı garanti ediyor musunuz?"

"Elbette sağ salim varacaksın. Ama biraz hırpalanacaksın. Malum, ağustos ayındayız. Aşırı sıcak var ve çöl de gölgesi olmayan bir mekân. Fakat ulaşacaksın."

Yumru hâlâ boğazındaydı. Ne var ki söyleyeceğini ertelese bir daha söyleyemeyecekti.

"Size ulaşmak için binlerce kilometre yol geldim. Saad aracılığıyla geliyorum. Onu hatırlıyor musunuz? Fakat cebimde hepi topu on beş dinar var. Onunu alsanız da beşini bana bıraksanız?"

Adam sözünü kesti:

"Oyun oynamıyoruz burada. Dostun fiyatların sabit olduğunu söylemedi mi? Sizin için kılavuzun hayatını tehlikeye atıyoruz."

"Biz de kendi hayatımızı tehlikeye atıyoruz ama..."

"Buna mecbur değilsin."

"On dinar olsun mu?"

"On beş dinar dedik ya, duymuyor musun?"

Sözünü tamamlayamadı. Masanın başında şıpır şıpır terler döken şişman adam fal taşı gibi açık gözlerle ona bakıyordu. Ebu Kays, adamın bakışlarını üzerinden çekmesini ne çok istiyordu. Sonra gözlerine dolan, neredeyse düşeyazan yaşları hissetti. Bir şey söylemek istedi ama olmadı. Kafasının içinin büsbütün gözyaşlarıyla dolduğunu hissetti. Arkasını dönüp sokağa

çıktı. Sokaktakiler bir gözyaşı perdesinin ardında bulanıklaşmaya başlamıştı. Gündüzün ufku gökle birleşti ve etrafındaki her şey sonu olmayan beyaz bir aleve dönüştü. Döndü ve göğsünü nemli toprağa yasladı. Toprak nabız gibi atmaya başladı. Genzinde dolaşıyordu toprak kokusu, ve tufan gibi damarlarına dökülüyordu.

ESAD

ESAD, BASRA'DAN KUVEYT'E insan kaçakçılığı işini yürüten yazıhane sahibi şişman adamın önünde durdu. "On beş dinar ödeyecektim, değil mi? Tamam, bununla bir sorunum yok," diye patladı. "Fakat oraya vardıktan sonra öderim. Peşin değil."

Adam, tombul göz kapaklarının ardından ona baktı ve aptal bir tonda sordu:

"Neden?"

"Neden mi? Hah! Bizimle göndereceğiniz kılavuz, daha yolu yarılamadan kaçabilir de ondan. On beş dinar, anlaştık. Fakat oraya ulaşmadan değil."

Adam önündeki sarı sayfaları katladı ve sitemkâr bir ses tonuyla konuştu:

"Seni hiçbir şeye zorlamıyorum. Kimse seni zorlamıyor."

"Yani?"

"Yani şartlarımız hoşuna gitmiyorsa sırtını dönüp üç adım attın mı kendini yolda bulursun."

Yol ha! Şu dünyada başka bir yol mu kaldı? Bütün yolları günler boyunca alnıyla silip teriyle yıkamamış mıydı? Herkes bunu söylüyor: "Kendini yolda bulursun!" Onu Ürdün üzerin-

den Irak'a kaçak geçiren Ebu'l-Abd da böyle demişti:

"Yapacağın tek şey, H4 yolundan dolanmak. Biraz içeriye girersen de zararı yok. Gencecik adamsın, biraz sıcağa dayanabilirsin. Sonra dön, yolda seni bekleyeceğim."

"Fakat şartlarımız arasında böyle bir şey yoktu. Amman' dayken beni Bağdat'a götüreceğini söylemiştin. Ben de sana tam yirmi dinar ödedim. Böyle H4'ten filan dolanacağımı söylemedin..."

Ebu'l-Abd cipin tozlu kaputuna öyle bir vurdu ki beş parmağının izi kaldı kaputta ve arabanın kıpkırmızı rengi ortaya çıktı. Bu cip, pazarlık esnasında Cebel Amman'daki evin yanında park edilmişti. Bütün konuşulanları tek tek hatırlıyordu:

"Zor bir iş yapıyoruz. Seni yanımda yakalarlarsa beni de hapse atarlar. Buna rağmen sana hizmette kusur etmeyeceğim. Çünkü babanı tanırdım, Allah rahmet eylesin. Hatta on yıl önce Remle'de birlikte savaştık babanla."

Ebu'l-Abd bir süre sustu. Mavi gömleği terden sırılsıklam olmuştu. Adamın kararlı, sert yüzü, herhangi bir mucize yaratmakla mükellef bir aile reisi havası veriyordu kendisine:

"Senden yirmi dinar alırım, kendini Bağdat'ta bulursun."

"Yirmi dinar mı?"

"Evet. Yol boyunca sen de bana yardımcı olmalısın. Yarından sonra başlarız. Bağdatlı zengin bir adamın otomobilini yüklemeliyim. Yaz mevsiminin bir bölümünü Ramallah'ta geçirmiş. Şimdi Bağdat'a uçakla dönmek istiyormuş."

"Fakat yirmi dinar diyorsun."

Ebu'l-Abd ısrarlı bakışlarını bir süre diktikten sonra köpürdü:

"Yirmi dinara hayatını kurtarıyorum. Ömrünü burada gizli saklı geçireceğini mi sanıyorsun? Bugün yarın enselerler seni."

"Tamam da nereden? Yirmi dinarı nereden bulayım sana?"

"Borç al, borç. Kuveyt'e gideceğini kime söylesen sana yirmi dinar verir."

"Yirmi dinar ha?"

"Yirmi dinar ya, ne sandın!"

"Bağdat'a, değil mi?"

"Direkt."

Fakat yalan söylemişti. Yakıcı derecede sıcak bir günde yapılan yolculuğun ardından delikanlının saflığını ve acemiliğini kullanarak onu kandırıp cipten indirmiş, sınır muhafızlarının eline geçmemek için H4 yolunu dolaştıktan sonra kendisiyle ileride yolda buluşacağını söylemişti.

"Ama bu bölgeyi tanımıyorum ki ben. H4'ün etrafındaki bunca mesafeyi, hem de bu güneşin alnında dolanmanın ne anlama geldiğini biliyor musun?"

Ebu'l-Abd, cipin tozlu kaputunu bir kez daha tokatladı. H4 yolunun bir buçuk kilometre berisinde tek başlarına dikiliyorlardı.

"Ne sanıyorsun sen?" diye bağırdı. "Adın bütün sınır kapılarında kayıtlı. Şimdi seni yanımda görseler. Pasaport yok, vize yok. Devlet aleyhine çalışan bir terörist. Ne olur biliyor musun? Artık bana akıl vermekten vazgeç. Aslanlar gibi güçlüsün, bacaklarını hareket ettirebilirsin. H4'ün ötesinde, yolda seni bekleyeceğim."

Hepsinin dilinde yol var. Kendini yolda bulursun diyorlar. Fakat yol hakkında bildikleri tek şey, siyah rengi ve kaldırım taşları. İşte şimdi de şişman adam, Basralı kaçakçıyla aynı teraneyi tekrarlıyordu.

"Duymuyor musun? İşim başımdan aşkın. Bak, sana şunu söylüyorum: On beş dinara seni Kuveyt'e sokarım. Biraz yürüyeceksin, o kadar. Çok şükür gücü kuvveti yerinde bir delikanlısın, bana mısın demezsin."

"Fakat neden beni dinlemiyorsun? Parayı Kuveyt'e varınca vereceğim diyorum."

"Varacaksın, varacaksın."

"Nasıl?"

"Sana şerefim üzerine yemin ederim ki varacaksın."

"Şerefin üzerine yemin ediyorsun, değil mi?"

"Şerefim üzerine yemin ederim ki H4'ün arkasında seninle buluşacağız. Yapacağın tek şey, şu lanet olasıca yeri dolanmak. Seni orada beklediğimi göreceksin."

H4 yolunun etrafını geniş bir kavis alarak dolandı. Güneş tepesine alev yağdırıyordu. O sarı tepeleri tırmanırken bu dünyada yapayalnız olduğunu hissetti. Ağır bir tekneyi çekerken dizlerinin takati tükenmiş de deniz kıyısında ilerliyormuş gibi ayaklarını kumda sürüyordu. Şarapnel gibi sert kahverengi kayalıklardan geçti. Yumuşacık unumsu sarı toprakla örtülü alçak tepelere tırmandı. Beni, el-Cefr çöl hapishanesine götürseler şimdiki halimden daha mı iyi olurdum acaba? Saçma. Çöl her yerde çöldür. Ebu'l-Abd, başını örtmesi için ona bir kefiye vermişti ama alevi püskürtmekte pek bir işe yaramıyordu. Hatta kefiyenin de alev aldığını hissediyordu. Ufuk, portakal renginde düz çizgilerden oluşuyordu. Esad yine de inatla ilerlemeye kararlıydı. Toprak parıl parıl sarı kâğıt tabakalarına dönüştüğünde bile yavaşlamadı. Birden bu sarı tabakalar önünde uçuşmaya başladı. Esad bunları toplamak için eğildi.

"Sağ ol, teşekkürler. Bu lanet olasıca pervane önümdeki kâğıtları uçuruyor, ama o olmadan da nefes bile alamıyorum. Ha! Neye karar verdin?"

"Yanımıza vereceğin kılavuzun bizi bırakıp kaçmayacağından emin misin?"

"Nasıl kaçacak, dangalak? On kişiden fazla olacaksınız. Sizden kaçamaz."

"Nereye götürecek bizi?"

"El-Mutlâ'nın ötesindeki el-Cehre yoluna. Orada Kuveyt topraklarında olacaksınız."

"Çok yürüyecek miyiz?"

"Sadece altı, bilemedin yedi saat."

Dört saat sonra yola ulaştı. H4'ü arkasında bırakmıştı. Güneş kahverengi tepelerin arkasına düşmüştü, fakat kafası hâlâ alev alev yanıyor, sanki alnından kanlar boşalıyordu. Bir taşın üzerine oturdu ve o dümdüz uzanan siyah yolun ilerisine dikti gözünü. Kafası karışıktı. Binlerce ses kafasının içinde birbiriyle çarpışıyordu. O yolun başında kırmızı bir cipin görünmesinin aptalca bir hayal olduğunu düşündü. Ayağa kalktı ve yeniden bakışlarını yola dikti fakat hiçbir şeyi net göremiyordu. Alacakaranlıktan mıydı bu, yoksa terden mi bilemiyordu? Kafasında hâlâ arı kovanları uğulduyordu. Avazı çıktığı kadar bağırdı:

"Ebu'l-Abd, Allah senin belanı versin! Senin de yedi ceddinin de..."

"Ne dedin?"

"Ben mi? Hiçbir şey... Yola ne zaman çıkıyoruz?"

"On kişi olduğunuz zaman. Biliyorsun, her birinize bir kılavuz tahsis edemeyiz. Bu yüzden sayı on olana kadar bekleyip yanlarına bir kılavuz veriyoruz. Şimdi parayı verecek misin?"

Esad cebindeki parayı sımsıkı tutarak düşündü:

"Bir aya varmaz, amcama bu parayı geri gönderebilirim. Kuveyt'te para biriktirmek çocuk oyuncağı gibi bir şey."

"Öyle çok da iyimser olma. Senden önce onlarca insan gidip beş kuruşsuz döndü. Ama gene de sana istediğin elli dinarı vereceğim. Bilmelisin ki bir ömrün emeğidir bu para..."

"Bu parayı sana geri vermeyeceğimden bu kadar eminsen niçin veriyorsun?"

"Sebebini biliyorsun. Yoksa bilmiyor musun? Cehennemde bile olsa bir yerden başlamalısın ki Neda ile evlenebilmen mümkün olsun. Zavallı kızımın daha fazla bekleyeceğini hayal bile edemiyorum. Anlıyor musun?"

Kendini öyle aşağılık hissetti ki boğazı düğüm düğüm oldu. Bu elli dinarı var gücüyle ve yüreğinin olanca öfkesiyle amcasının suratına fırlatmak istedi. Onu Neda'yla evlendirmek ha! Neda'yla evlenmek istediğini kim söyledi? Sırf Neda'yla aynı günde doğduğu için babasıyla amcası Fatiha okudu diye mi? Amcası bunu kader sayıyordu. Hatta kızının nişanlı olduğunu söyleyerek onu istemeye gelen belki yüz kişiyi geri çevirmişti. Ey şeytanların ilahı! Onun Neda'yla evleneceğini kim söyledi? Hatta evleneceğini kim söyledi? Şimdi yine hatırladı. Tarlaya bir çuval hayvan tersi alır gibi kızına satın almak istiyordu kendisini. Cebindeki paraları avucunun içine alarak tetikte bekledi. Fakat cebinin içindeki sıcak ve yumuşak paraya dokununca tüm geleceğinin anahtarına dokunmuş gibi hissetti. Şimdi öfkesine yenilip parayı amcasına geri verirse bir daha elli dinara sahip olma fırsatını yakalayamayacaktı. Öfkesini yatıştırdı ve ağzını sımsıkı kapattı. Pantolonunun cebindeki paraları bir daha sıkarak konuştu:

"Hayır, hayır. Yola tam çıkacağım sırada parayı veririm. Zaten her gün mutlaka yanına geleceğim. Yakındaki bir otelde kalıyorum."

Şişman adam gülümsedi, ardından kahkahalar attı.

"Vaktini boşa harcama evlat. Bütün kaçakçılar aynı parayı alır. Aramızda anlaşma var. Kendini yorma. Gene de hazırlıklar bitene kadar paran yanında kalsın. Karar senin. Hangi oteldesin?"

"Şatt Oteli."

"Haa, şu sıçan oteli."

Bir tarla sıçanı zıplayarak yolu geçti. O küçücük gözleri, arabanın farlarında parlıyordu. Sarışın kadın, pür dikkat araba süren kocasına sordu:

"Aa! Tilkiyi gördün mü?"

Yabancı adam güldü:

"Ah siz kadınlar! Sıçanı tilki yaparsınız!"

Gün batımından hemen sonra arabalarına almışlardı onu. Esad ısrarla arabaya el sallamıştı. Adam arabayı durdurunca yaklaşıp otomobilin camından içeri bakmıştı. Soğuktan o kadar titriyordu ki adamın karısı ürkmüştü. Ama o öğrendiği bütün İngilizceyi zihninde toparlayarak konuşmuştu:

"Arkadaşım arabayla H4 yoluna gitmek zorunda kaldı. Beni de burada bıraktı..."

Adam sözünü kesti:

"Yalan söyleme. Oradan kaçıyorsun. Neyse, bin. Seni Bakuba'ya götüreyim."

Arka koltuk rahattı. Kadının uzattığı battaniyeye sarındı. Çölün soğuğundan mı, korkudan mı, yoksa yorgunluktan mı titrediğini bilmiyordu.

"Çok mu yürüdün?" diye sordu adam.

"Bilmiyorum. Belki dört saat."

"Kılavuz seni bırakıp gitti değil mi? Hep böyle oluyor."

Kadın ona dönüp sordu:

"Neden kaçıyorsunuz oradan?"

"Uzun hikâye," dedi kocası. "Söyle bakayım, iyi araba sürer misin?"

"Evet."

"Az dinlendikten sonra yerime geçebilirsin. Irak sınırını geçmene yardımcı olabilirim. Gece yarısından sonra saat iki buçukta orada olacağız. O sırada görevliler uykuda olur."

Zihnini tek bir noktada toparlayamıyordu. Kafası allak bul-

lak olmuştu. Cevap bekleyen pek çok soruya nereden başlayacağını bilemiyordu. Bundan dolayı yarım saat de olsa uyumaya çalıştı.

"Nerelisin?"

"Filistinliyim. Remle'den."

"Aa, Remle çok uzak. İki hafta önce Zeyta'daydım. Zeyta'yı bilir misin? Dikenli tellerin önündeydim. Küçük bir çocuk yanımıza yaklaşıp evinin dikenli tellerden birkaç adım ötede olduğunu söylemişti. İngilizce biliyordu."

"Memur musunuz?"

"Memur mu? Ha ha! Şeytan bile memur olmayacak kadar masumdur. Hayır dostum, turistim."

"Bak, bak! Bir tilki daha. Şu parıldayan gözlere baksana."

"Hayatım, onlar sıçan. Sı-çan. Neden illa tilki diye tutturuyorsun? Son günlerde orada olup bitenlerden haberin var mı? Zeyta yakınlarında."

"Hayır, ne olmuş?"

"Şeytan bile ne olduğunu bilemez. Bağdat'ta mı kalacaksın?"

"Hayır."

"Aa, bu çöl sıçan dolu. Ne bulup da yerler bunlar?"

"Kendilerinden daha küçük sıçanları," dedi kocası.

"Sahi mi?" dedi genç kadın. "Bu çok korkunç! Zaten sıçanlar da korkunç ve iğrenç hayvanlardır."

Yazıhanenin sahibi şişman adam, "Sıçanlar iğrenç hayvanlardır," dedi. "O otelde nasıl yatabiliyorsun?"

"Ucuz."

Şişman adam ayağa kalkıp Esad'a yaklaştı ve ağır kollarını omuzlarına koydu.

"Yorgun görünüyorsun delikanlı. Neyin var? Hasta mısın?"

"Ben mi? Hayır."

"Hastaysan söyle. Sana yardım edebilirim. Bir dolu doktor arkadaşım var. İçin rahat olsun, bir şey ödemeyeceksin."

"Allah razı olsun. Biraz yorgunum. Hepsi bu. Yol hazırlıkları uzun sürer mi?"

"Yok. Hamdolsun ki sayınız çok. İki gün içinde kendini yolda bulursun."

Esad dönüp kapıya yöneldi fakat çıkmadan önce şişman adamın için için güldüğünü duydu:

"Yalnız dikkat et de, yola çıkmadan önce sıçanlar seni yemesin."

MERVAN

MERVAN, BASRA'DAN KUVEYT'E insan kaçakçılığı yapan şişman adamın yazıhanesinden çıkınca hurma ve hasır sepet kokularının yayıldığı çıkmaz bir sokakta buldu kendisini. Nereye gideceği hakkında belli bir fikri yoktu. Orada, yazıhanede yıllardan beri içindeki her şeyi bir arada tutan ümidin son ilmekleri de kopup dağılmıştı. Şişman adamın telaffuz ettiği son kelimeler kesin ve nihaiydi, hatta kurşun gibi gelmişti ona:

"On beş dinar dedik ya! Duymuyor musun?"

"Fakat..."

"Rica ederim, fakat makat yok. Feryada başlama. Hepiniz buraya kadar gelip sonra da dul karılar gibi feryada başlıyorsunuz. Canım kardeşim, seni burada kimse zorlamıyor. Neden gidip başkasına sormuyorsun? Basra kaçakçı dolu."

Elbette gidip başkasına soracaktı. Kuveyt'te dört yıl çalışmış olan Hasan, kaçak yollarla Basra'dan Kuveyt'e gitmenin kişi başına sadece beş dinara patladığını söylemişti. Kaçakçının önünde erkekten daha erkek olması ve cesaretten öte yürek göstermesi gerekiyordu. Aksi takdirde on altı yaşının toyluğunu sömürüp madara etmeleri işten bile değildi.

"Adam başı beş dinar demişlerdi bana."

"Beş dinar mı? Ha ha ha! Âdem'le Havva dünyaevine girmeden önceydi o. Bak evladım, arkanı dönüp üç adım attın mı kovulmadan yolda bulursun kendini."

Bütün cesaretini toplayıp açtı ağzını. Cebinde hepi topu yedi dinar vardı. Bir süre önce kendini zengin bile sanmıştı. Oysa şimdi... Çocuk yerine mi konuluyordu?

"Beş dinarımı alırsın, sen sağ ben selamet. Yoksa..."

"Yoksa ne?"

"Yoksa polis karakolunda ifşa ederim seni!"

Şişman adam ayağa kalktı, yazı masasının etrafını dolandı ve terden şıpır şıpır, nefes nefese önünde durdu. Bir süre onu tepeden tırnağa süzdü, sonra da o ağır ellerinden birini havaya kaldırdı.

"Demek beni polise şikâyet edeceksin, seni orospunun..."

Ağır el Mervan'ın yanağından aşağıya kaydı. Kelimeler şeytani bir uğultuyla kulakları arasında katmer katmer dolaşmaya başladı. Mervan bir an dengesini kaybetti ve geriye doğru birkaç adım sendeledi. Şişman adamın öfkeden kısılmış sesi geldi kulağına:

"Defol git ve o pezevenklere seni dövdüğümü söyle. Beni polise şikâyet edecekmiş!"

Kısa bir süre atağa geçmek için durdu. Fakat bu süre, onurunu tamir etme çabasının boşuna olduğunu anlamasına yetti. Dahası, affedilmeyecek bir kusur işlemiş olduğunu iliklerine kadar hissetti. Sol yanağındaki parmak izleri hâlâ yanarken aşağılanmışlığını sindirmeye çalıştı.

"Ne bekliyorsun lan?"

Mervan gerisin geri dönerek kapıdan dışarı çıktı.

Burnuna hurma ve hasır sepet kokuları çarptı. Şimdi ne yapacaktı? Bu soruyu kendine hiç mi hiç sormak istemiyordu. Fa-

kat sebebini bilmediği tuhaf bir rahatlık hissediyordu. Neden böyle hissediyordu ki? Bir süre zihnini bu soruyla meşgul etmek istedi. Kafasının bir tarafı ferahlık ve mutlulukla doluydu, fakat son yarım saat içinde gönlünü dolduran üzüntülerden de ayrı kalmayı başaramıyordu. Tüm çabaları boşa gidince duvara yaslandı. Sürü sürü insanlar ona aldırış bile etmeden gelip geçiyorlardı yanından. Hayatında belki ilk kez kendini böyle bir kalabalıkta yalnız ve yabancı hissetti. Gene de içini memnuniyet ve kanaatle dolduran o duygunun sebebini arıyordu. Buna benzer bir hissi, sinemada bir film izledikten sonra duyardı. Öyle ki hayatın uçsuz bucaksız bir şey olduğunu, gelecekte hayatını an be an, dolu dolu geçiren biri olacağını hissederdi. Nicedir sinemaya bile gitmediği halde bu hissin kaynağı neydi şimdi? Üstelik gönlünde dokuduğu o umut ilmekleri daha birkaç dakika önce şişman adamın yazıhanesinde kopmamış mıydı?

Boşuna. Öyle görünüyordu ki, kafasının bir yerinde kendisini saran o duyguyla arasında yükselen hayal kırıklığının kalın örtüsünü yırtıp geçemeyecekti. Sonunda kafasını fazla yormamaya ve yürüyerek kendini meşgul etmeye karar verdi. Fakat duvar dibinden ayrılıp kalabalıkta yürümeye başlayınca bir elin omzunu sıvazladığını fark etti.

"Bu kadar ümitsiz olma... Nereye gidiyorsun?"

Uzun boylu adam, samimi bir tavırla onunla birlikte yürümeye başladı. Mervan adamı daha önce bir yerlerde gördüğünü düşündü, gene de bir adım uzaklaşarak soru soran gözlerini dikip ona baktı.

"Meşhur bir hırsızdır o," dedi. "Ne diye ona gittin?"

Kısa bir tereddüt yaşadıktan sonra cevap verdi:

"Herkes ona gidiyor."

Adam Mervan'a sokularak kırk yıldır tanıyormuşçasına koluna girdi.

"Kuveyt'e mi gitmek istiyorsun?"

"Nereden bildin?"

"O yazıhanenin önünde duruyordum. Oraya girdiğini, sonra da çıktığını gördüm. Adın ne?"

"Mervan. Seninki?"

"Bana Ebu'l-Hayzuran* derler."

Mervan, adamı gördüğünden beri ilk kez gerçekten bambu sopasını andırdığını fark etti. Uzun boylu ve zayıftı. Boynu ve kolları güçlü ve sağlam görünmesine karşın omurgası rahatça eğilip iki kat olabilecek kadar esneyebilirmiş izlenimi veriyordu.

"Peki, ne istiyorsun benden?"

Ebu'l-Hayzuran soruya soruyla karşılık verdi:

"Kuveyt'e neden gitmek istiyorsun?"

"Çalışmak istiyorum. Orada işlerin ne durumda olduğunu bilirsin. Aylardır..."

Birden sustu ve hareket etmeden öylece durdu. Birkaç dakika önce bir türlü bulup çıkaramadığı o memnuniyet ve kanaat duygusunun kaynağını şimdi bulmuştu. Duygunun kaynağı, bütün genişliği ve berraklığıyla önünde açılıvermişti. Hatta kendisiyle kavrayışı arasında perde gibi duran bütün keder bentleri, harikulade bir şekilde teker teker yıkılıyor ve eşsiz bir güçle onu yeniden ele geçiriyordu. O sabah, sabahın köründe ilk iş annesine uzun bir mektup yazmıştı. Mektubunu, şişman adamın yazıhanesinde bütün hayalleri suya düşmeden önce satırlara döktüğü neşenin saflığını yitirmeden yazdığı için seviniyordu. Annesiyle bir süre vakit geçirmekten büyük keyif almıştı.

O sabah çok erken kalkmıştı. Otel hizmetlisi, Mervan'ın ya-

* Hayzuran: Bambu ağacı ve bambudan yapılmış baston. "Ebu" ise "-in babası" anlamına geliyor. – *ç.n.*

tağını otelin damına sermişti. Bu kadar sıcak ve rutubetli havada odada uyumak imkânsızdı. Gün doğarken gözlerini açtı. Hava güzel ve sakindi. Gökyüzü hâlâ maviydi. Siyah güvercinler alçaktan uçuyorlar ve otelin üzerinde geniş bir halka halinde uçarak yaklaştıklarında kanat sesleri duyuluyordu. Onun dışında her yer kalın bir sessizlik örtüsüyle kaplıydı. Havada sabahın erken saatinin nemli ama berrak kokusu vardı. Yatağın altında duran küçük çantasını aldı. İçinden bir defter ve kalem çıkararak yattığı yerden annesine mektup yazmaya başladı.

Aylardır yaptığı en iyi şeydi bu. Mecbur değildi ama tam bir arzu ve iradeyle yazmak istiyordu mektubu. Keyfine diyecek yoktu. Mektup, tepesindeki göğün berraklığını andırıyordu. Nasıl olmuştu da babasını "alçak bir köpek" olarak niteleyebilmişti bilmiyordu. Yazdıktan sonra bile üstünü çizmek istememişti. Aslında mektuptaki hiçbir kelimenin üstünü çizmek istememişti. Yalnızca annesi üstü çizili kelimeleri uğursuzluk sayacak diye değil kendisi de böyle istiyordu ve öyle de yaptı. Yine de babasına karşı bu derece kin beslemiyordu aslında. Babasının iğrenç bir şey yaptığı doğruydu ama hangimiz zaman zaman hata yapmayız ki? Babasının koşullarını pekâlâ anlayabilir, onu affedebilirdi. Peki, babası işlediği suçtan affedebilecek miydi kendisini?

"Dört çocuğu bırakıp hiç yoktan seni boşaması, sonra da o sakat kadınla evlenmesi... Bir gün aymazlığından uyanıp ne yaptığını fark edince kendi kendini affedemeyecek.

"Kimseden nefret etmek istemiyorum. İstesem de edemem. Fakat bunu sana neden yaptı anne? Hiçbirimizin onunla ilgili konuşmasını istemezsin. Bunu biliyorum. Sence bunu neden yaptı?

"Artık olan oldu. Geçmişi geri getiremeyiz. Ama neden yaptı bunu? Hiç değilse neden diye soralım anne.

"Ben sana söyleyeyim anne. Zekeriya ağabeyimin haberleri kesilince her şey büsbütün değişti. Biliyorsun, Zekeriya ağabeyim her ay Kuveyt'ten bize iki yüz rupi civarında para gönderiyordu. Bu para, babamın düşlediği ekonomik imkânların bir kısmını sağlıyordu. Gelgelelim Zekeriya ağabeyin haberleri kesilince –ki inşallah ahvali iyidir– babamın aklından neler geçmiş olabilir sence?

"Kalıbımı basarım ki şöyle demiştir kendi kendine, hatta hepimize: Hayat garip bir şey. İnsan yaşlanınca istikrar istiyor, yarım düzine aç boğazı doyurmaya mecbur değilim. Sana böyle dememiş miydi? Zekeriya gitti, haberleri kesildi. Şimdi bu açları kim doyuracak? Mervan'ın eğitimini kim karşılayacak? Mey'e kim üst baş alacak? Riyad'a, Selma'ya, Hasan'a kim ekmek getirecek? Kim?

"Sen de bilirsin ki babam meteliksiz biri. Tek ideali, kampta on yıldır oturduğu kerpiç evden kurtulup beton bir dam altında yaşamaktı. Böyle demiyor muydu? Artık Zekeriya ağabeyim yok. Babamın ümitleri de yok. Hayalleri yerle yeksan oldu. Beklentileri boşa çıktı. Sence babam ne yapabilirdi?

"Eskiden beri dostu olan Şefika'nın babası, kızıyla evlenmesini teklif etmiş babama. Kızının şehrin kenar mahallesinde üç odalı bir evi olduğunu söylemiş. Bu ev de bir hayır kurumunun topladığı bağış paralarıyla satın alınmış. Şefika'nın babasının babamdan tek isteği olmuş: Yafa bombardımanı sırasında sağ bacağını yitiren kızının yükünü bir eşin omzuna yüklemek. Adam bir ayağının çukurda olduğunu, kalçadan kesilmiş bacağı yüzünden kimsenin evlenmeye yanaşmadığı kızının mürüvvetini görmeden mezarında huzurlu yatamayacağını söylemiş. Babam teklifi düşünmüş: İki odayı kiraya verip üçüncüsünde de topal karısıyla otururşa ömrünün geriye kalan kısmını namerde muhtaç olmadan, üstelik beton bir damın altında sıkıntısız ya-

şayabileceğini tasarlamış..."

"Burada temelli durmak mı niyetin?"

Mervan silkelendi ve yürümeye devam etti. Ebu'l-Hayzuran ona yan gözle bakıyordu. Dudaklarında alaycı bir tebessüm vardı.

"Neden bu kadar dalgınsın? Bunca dalgınlık sana hiç yakışmıyor, Mervancığım. Daha gençsin ve hayat da uzun."

Bir kez daha durup kafasını hafifçe arkaya attı.

"Ee, benden ne istiyorsun?"

Ebu'l-Hayzuran yürümeye devam edince Mervan da tekrar yürüyüp ona yetişti.

"Seni Kuveyt'e kaçak götürebilirim."

"Nasıl?"

"Bu benim işim. Kuveyt'e gitmek istiyorsun, değil mi? İşte seni oraya götürecek bir insan var karşında. Daha ne istiyorsun?"

"Kaç para alacaksın?"

"Aslında hiç önemli değil."

"Tabii ki önemli."

Ebu'l-Hayzuran ağzı kulaklarında gülümsedi. Dudakları aralanınca bembeyaz iki sıra diş çıktı ortaya.

"Seninle açık konuşacağım. Ben zaten Kuveyt'e gidiyorum. Kendi kendime şöyle dedim: Kuveyt'e gitmek isteyen birkaç kişiyi yanıma alayım, böylece ben de birkaç kuruş kazanayım... Ne kadar ödeyebilirsin?"

"Beş dinar."

"O kadarcık mı?"

"Başka param yok."

"Peki, öyle olsun. Kabul."

Ebu'l-Hayzuran ellerini cebine sokarak öyle geniş adımlarla yürüdü ki Mervan neredeyse izini kaybedecekti. Bu yüzden arkasından koşmak zorunda kaldı. Fakat Ebu'l-Hayzuran birden

durdu, parmağını dudaklarının önünde salladı.

"Sakın bunu kimseye söylemeyesin. Yani başka birinden on dinar alırsam senden yalnızca beş aldığımı söyleme..."

"Ama sana nasıl güveneyim?"

Ebu'l-Hayzuran bir an düşündü, sonra yeniden ağzını yayarak güldü:

"Haklısın. Parayı bana Kuveyt'te Safat meydanında verirsin. Yani başkentte. Başkentin göbeğinde. Şimdi için rahat mı?"

"Tamam."

"Fakat birkaç yolcuya daha ihtiyacımız olacak. Sen de bana yardım edeceksin. Tek şart bu."

"Otelimde kalan birini biliyorum. O da gitmek istiyor."

"Çok iyi. Ben de bir başkasını biliyorum. Filistin'den hemşehrim olur. Yıllardır görmemiştim, tesadüfen burada karşılaştık. Ha, sormayı unuttum. Kuveyt'te ne yapmak istiyorsun? Orada bir tanıdığın var mı?"

Mervan bir kez daha durdu ama Ebu'l-Hayzuran onu kolundan çekince yeniden birlikte yürümeye devam ettiler.

"Orada ağabeyim çalışıyor."

Ebu'l-Hayzuran alelacele yürürken kafasını salladı, sonra omuzlarını şöyle bir kaldırınca boynu içeri gömüldü ve daha kısaymış gibi göründü.

"Madem ağabeyin orada çalışıyor, sen niye çalışmak istiyorsun? Senin yaşındakiler daha okula gidiyor."

"İki ay önce ben de okula gidiyordum. Fakat artık çalışıp aileme bakmak istiyorum."

Ebu'l-Hayzuran durdu. Ellerini cebinden çıkarıp beline koydu ve gülen bakışlarını Mervan'a dikti:

"Haa, şimdi anlıyorum. Ağabeyin artık size para göndermiyor demek. Yanılıyor muyum?"

Mervan başını sallayarak yürümeye yeltendi, ne var ki Ebu'l-

Hayzuran onu kolundan tutup durdurdu.

"Niye ki? Evlenmiş mi?"

Mervan şaşkın bakışlarla Ebu'l-Hayzuran'a bakarken fısıldadı.

"Nasıl bildin?"

"E, bunu anlamak için dâhi olmak gerekmez. Hepsi böyle. Evlenince veya âşık olunca eve para göndermekten vazgeçerler."

Mervan, ilk kez böyle bir sürprizle karşılaştığı için değil yaygın, bilinen bir iş olduğunu öğrendiği için göğsünde küçük bir hayal kırıklığının büyüdüğünü hissetti. Oysa aylarca annesinden babasından sakladığı ve kimsenin bilmediği bu büyük sırrı içinde tuttuğu için göğsünün daraldığını hissetmişti. İşte şimdi Ebu'l-Hayzuran'ın dilinde sıradan, bedihi bir kuralmış gibi her şey ayan beyandı.

"Ama neden böyle yapıyorlar? Neden bukalemun gibi..."

Birden sustu. Ebu'l-Hayzuran ise gülmeye başlamıştı.

"Kuveyt'e gideceğin için içim rahat. Çünkü orada çok şey öğreneceksin. İlk öğreneceğin şey de şu: Önce para gelir, sonra ahlak."

Ebu'l-Hayzuran öğleden sonra tekrar görüşmek üzere yanından ayrıldığında Mervan, sabah boyunca içini yıkayan o nefis duyguları yeniden yitirdi. Dahası, annesine yazdığı mektubun, onu böyle hoş duygularla doldurarak düş kırıklığını nasıl önemsizleştirebildiğine hayret etti. Dünyanın bir ucunda, sefil bir otelin damında, yalnızlık ve ümitle karışık duygularla yazdığı saçma bir mektuptu işte. İşin içinde olağan dışı olan şey neydi? Annesinin hikâyeyi tamamen bilmediğini mi sanıyordu? Ne söylemek istiyordu? Kocasının kendisini ve çocuklarını bırakıp gitmesinin yerinde ve sıradan bir iş olduğuna mı ikna etmeye çalışıyordu annesini? Öyleyse bunca gevezelik neden? Mervan babasına sarsılmaz bir sevgiyle bağlıydı, fakat bu, kor-

kunç gerçeği değiştirmiyordu. Hakikat şuydu ki babası evden kaçmıştı. Kaçmıştı işte, bildiğin kaçmıştı. Evlendikten sonra Zekeriya nasıl kaçmışsa o da öyle kaçmıştı. Artık sıranın kendisine geldiğini, dişe dokunur bir şey öğretmeyen o sefil okulu bırakıp herkes gibi tavada pişmesi gerektiğini yazmıştı son mektubunda.

Ömrü boyunca Zekeriya'yla iki kutbun en uç noktalarındaydılar. Aslında birbirlerinden nefret ettikleri bile söylenebilirdi. On yıl boyunca Mervan el bebek gül bebek okula giderken, kendisinin ailenin geçimini üstlenmesi gerektiğini bir türlü kabul etmek istemiyordu. Mervan doktor olmak istiyordu. Ağabeyinin bir insanın okumasının ne anlama geldiğini kavrayamadığına dair annesine dert yanıyordu. Çünkü Filistin'den ayrıldığında okulu da bırakmış, kendi deyimiyle tavada pişmeye başlamıştı.

Şimdi de Mervan'ı vicdanıyla baş başa bırakmak istermiş gibi ondan başka kimseye haber vermeden evlenmişti. Ona başka bir seçenek bırakmamıştı ki. Okulu bırakıp tavaya atlamak ve sonsuza dek orada kalmak dışında.

Zararı yoktu. Hiç zararı yoktu. Birkaç gün sonra Kuveyt'te olacaktı. Zekeriya'nın yardımını alırsa ne âlâ, ama ağabeyi onu görmezden gelirse o da herkes gibi kendine bir yol bulmayı öğrenecekti. Kazandığı her kuruşu annesine gönderecek, annesini ve kardeşlerini armağanlara boğacak, o kerpiç kulübeyi ilahi bir cennete dönüştürecekti. Babası da pişmanlıktan tırnaklarını yiyecekti.

Buna rağmen babasından çok da nefret edemiyordu. Çünkü babasının, ailenin bütün fertlerini sevdiğini biliyordu. Yola çıkmadan önce vedalaşmak için babasına gittiği sırada bundan kesinlikle emin olmuştu. Şefika'nın evine gideceğini annesine söylememişti. Aksi takdirde annesi çıldırırdı.

"Elim kolum bağlıydı oğlum, biliyorsun. Kalubeladan beri alnımıza yazılmış bu," diyordu babası.

Şefika da araya girmişti:

"Annene söyledik, gel bizimle birlikte otur dedik. Fakat kabul etmedi. Daha ne yapmamızı istiyorsun?"

Şefika bir keçi postunun üzerine oturmuştu. Yanı başında koltuk değneği vardı. Mervan, "Kalçası nerede sona eriyor acaba?" diye içinden geçirmişti. Yüzü güzeldi. Fakat yüz hatları, şifası beklenmeyen hastaların yüzleri gibi sertti. Alt dudağının kavisli görünüşü, az sonra ağlayacakmış havası veriyordu.

"Al bu on dinarı," demişti babası. "İhtiyacın olabilir. Bizden mektuplarını eksik etme."

Mervan ayağa kalkınca, Şefika kollarını havaya kaldırarak onun başarısı için dua etmişti. Sesi kederliydi. Kapıdan geçmeden önce dönüp baktı, Şefika hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

"Allah yardımcın olsun Mervan, yiğit oğlan."

Babası tebessüm etmeyi başaramayınca, o iri ve sert eliyle oğlunun sırtını sıvazlamıştı. Şefika da değneğini alarak ani bir hareketle ayağa kalkmıştı. Artık ağlamıyordu.

Mervan kapıyı ardından çekti ve yoluna devam etti. Şefika'nın değneğinin döşemede çıkardığı tekdüze tıklama sesleri duyuluyordu. Köşeyi dönünce o ses de kesildi.

PAZARLIK

MERVAN, ARKADAŞI ESAD'I DA ALARAK Ebu'l-Hayzuran'la buluşmaya gitti. Biraz gecikmişlerdi. Buluşma yerine vardıklarında Ebu'l-Hayzuran, Şatt hizasında uzanan yolun kaldırımında bulunan büyük bir beton bankta Ebu Kays'la birlikte oturmaktaydı.

"İşte, çetenin bütün elemanları hazır!" diyerek bir kahkaha attı Ebu'l-Hayzuran. Bir eliyle Mervan'ın omzuna vururken, diğer elini de tokalaşmak için Esad'a uzattı.

"Demek arkadaşın bu. Adı ne?"

"Esad," diye yanıtladı Mervan kısa keserek.

"Ben de size ihtiyar dostumu tanıtayım: Ebu Kays. Böylece grup tamamlanmış oldu. Bir kişi daha olsa zararı yok ama şimdilik bu kadarı da yeter."

"Filistinliye benziyorsun," dedi Esad. "Bizi kaçak götürecek olan sen misin?"

"Evet, benim."

"Nasıl götüreceksin?"

"Siz o işi bana bırakın."

Esad alaycı bir tonda güldü, sonra her kelimenin üstüne basa basa konuştu:

"Hayır efendim, bizi de ilgilendiriyor. Bize en küçük ayrıntısına kadar bilgi vermek zorundasın. Daha işin başında sorun çıksın istemeyiz."

"Ayrıntıları anlaşmaya varırsak söylerim," dedi Ebu'l-Hayzuran kararlı bir şekilde. "Ondan önce olmaz."

Esad araya girdi:

"Ayrıntıları bilmeden neye göre anlaşacağız? Öyle değil mi millet?"

Kimseden ses çıkmayınca Esad yeniden sordu:

"Ebu Kays amca ne diyor bu işe?"

"Sizin görüşünüz benim de görüşüm."

"Senin fikrin ne Mervan?"

"Sizinle aynı fikirdeyim."

Esad kararlılıkla devam etti:

"Öyleyse kısa kesip vakit kazanalım. Ebu Kays amca bu işlerde acemi gibi. Mervan'ın ilk denemesi. Bu işte eski olduğum için iş bana kalıyor. Sizin adınıza pazarlık yapmamı kabul ediyor musunuz?"

Ebu Kays onayladığını göstermek için elini kaldırdı. Mervan da başıyla onayladı. Esad dönüp Ebu'l-Hayzuran'a baktı:

"Gördün işte, bu iş bana kaldı. Bak, hepimiz aynı memleketin evlatlarıyız. Bizler de sen de rızkımızın peşindeyiz. Bu anlaşılır bir durum. Fakat her şey tamamen adil olmalı. Atacağımız her adımı bize tek tek anlatacaksın ve kaç para istediğini de eğip bükmeden söyleyeceksin. Doğal olarak paranı da oraya vardıktan sonra vereceğiz, kesinlikle daha önce değil."

Ebu Kays araya girdi:

"Esad kardeş doğru söylüyor. Açık açık konuşmalıyız. Bir laf vardır: Anlaşmayla başlayan, rızayla biter."

Ebu'l-Hayzuran ellerini cebinden çıkarıp beline koydu. Soğuk bakışlarını hepsinin yüzlerinde yavaş yavaş gezdirdikten

sonra gözlerini Esad'a dikti.

"Önce şunu belirteyim, her biriniz on dinar ödeyecek. Kabul mü?"

"Benim için kabul," dedi Ebu Kays.

Esad araya girdi:

"Rica ederim, bana yetki verdiniz. Bırakın da ben konuşayım. On dinar çok fazla. Meslekten kaçakçılar on beş dinar alıyorlar, hem de..."

Ebu'l-Hayzuran onun sözünü kesti:

"Daha işin başında anlaşmazlığa düştük. Benim korkum da buydu. On dinardan bir kuruş aşağı olmaz. Haydi allahaısmarladık." Sırtını dönüp iki yavaş adım atmıştı ki Ebu Kays koşup ona yetişerek bağırdı:

"Ne diye kızıyorsun? İşin tabiatında soru cevap var. Anlaşma da sabrın kardeşidir."

"İyi öyleyse, sana on dinar vereceğiz. Peki, bizi nasıl götüreceksin?"

"Hah şöyle. Şimdi ciddi ciddi konuşabiliriz. Dinleyin."

Ebu'l-Hayzuran beton banka oturdu. Diğer üçü de etrafında durdu. O uzun ellerini de kullanarak onlara açıklama yapmaya girişti:

"Sınırı geçme ruhsatı olan bir aracım var. Haa, aracım dediysem de sahibi ben değilim. Hepinizden daha fakir biriyim. Araçla tek bağlantım şoförü olmam. Aracın sahibi tanınmış zengin bir adam. Bundan dolayı sınırda çok bekletilmez. Aranmaz da. Aracın sahibi tanınmış ve saygın olduğuna göre araç da tanınmış ve saygındır. E tabii ki bundan dolayı aracın şoförü de tanınmış ve saygındır."

Ebu'l-Hayzuran çok iyi bir şofördü. 1948'den önce Filistin'deki İngiliz ordusunda beş yıl çalışmıştı. Ordudan ayrılıp mücahit gerilla gruplarına katıldığında da çevrenin en iyi büyük

araç şoförü olarak tanınıyordu. Bu nedenle Tîre mücahitleri, bir Yahudi baskınından sonra köylülerin ele geçirdiği eski bir zırhlı aracı sürmesi için onu çağırmışlardı. Zırhlı araç kullanmakta deneyimli olmadığı halde yol kenarında onu izleyenleri hayal kırıklığına uğratmamıştı. Ebu'l-Hayzuran aracın o küçük zırhlı kapısından girmiş ve birkaç dakika içinde gözden kaybolmuştu. Zırhlı araç dar kumluk yolda gürül gürül ilerlemişti. Ne var ki çok geçmeden bozulmuştu araç. Ebu'l-Hayzuran'ın tüm çabalarına rağmen yeniden çalışmamıştı. Köylülerin uğradığı düş kırıklığı büyüktü, ama onun düş kırıklığı çok daha büyüktü. Fakat her halükârda motorlar âlemindeki deneyimine deneyim katmıştı. Kuveytli Hacı Rıda hesabına çalışan araç sürücülerinin arasına katıldığında, bu deneyimin işe yaramadığını kim söyleyebilir?

Bir defasında kocaman bir su tankerini çamurlu, tuzlu bir yolda konvoydaki diğer araçlar gibi toprağa saplanıp bozulmadan altı saatten daha fazla sürmeyi başarmıştı. Hacı Rıda birkaç adamıyla birlikte çölde ava çıkmıştı. Fakat ilkbahar aldatıcıydı. Geri dönerlerken uzaktan bakınca sert görünen beyaz yol, sürücüleri araçlarını korkusuzca sürmeye sevk etmiş, ancak geçerken irili ufaklı bütün araçlar tek tek batağa saplanmaya başlamıştı. Kocaman tankeriyle konvoyun en arkasında seyreden Ebu'l-Hayzuran, bir an bile duraksamadan yolda ustalıkla ilerlemişti. Arka tekerleklerinin dörtte üçü çamura saplanmış olan Hacı Rıda'nın gri aracına yaklaşınca tankeri durdurarak şöyle demişti:

"Hacı Rıda amcamız benim tankere binmek ister mi? Bu arabayı çamurdan çıkarmak dört saatten fazla zaman ister. O zamana kadar da Hacı amcam evine ulaşmış olur."

"Haklısın," demişti Hacı Rıda. "Burada dört saat ayakta beklemektense senin aracının motor sesini çekerim daha iyi."

Ebu'l-Hayzuran, yüzeyde kurumuş olan incecik tuz tabakası yüzünden beyaz, sert bir zemin gibi görünen o yanıltıcı yolda altı saat direksiyon sallamış ve yol boyunca hafif ve hızlı manevralarla direksiyonu bir sağa bir sola kırarak, ön tekerleklerin gerekenden biraz daha geniş bir yol açmasını sağlamıştı.

Ebu'l-Hayzuran'ın ustalığı Hacı Rıda'yı hayran bırakmış, aylarca olayı arkadaşlarına anlatmasına neden olmuştu. Onun bu ünü yayıldıktan sonra, dışarıdan aldığı pek çok teklifi geri çevirdiği de kulağına gelince daha da memnun olmuştu. Sonunda onu çağırttı, kutladı ve maaşına biraz zam yaptı. Daha da önemlisi Hacı Rıda, herhangi bir av seyahatinde ya da uzak bir yolculukta Ebu'l-Hayzuran olmadan yola çıkılmamasını şart koştu.

Bundan bir hafta önce Hacı Rıda, bir araç konvoyuyla özel misafirleri için düzenlediği av seyahatine çıkmıştı. Ebu'l-Hayzuran'ı da iki günden uzun sürecek seyahat sırasında misafirlere su sağlamak üzere büyük su tankerini sürmekle görevlendirmişti. Konvoy çölün o kadar iç kesimlerine dalmıştı ki Hacı Rıda dönüşte onu Zubeyr'e götürecek başka bir rota izlemeyi tercih etmişti. Zubeyr'den de ana yolu takip ederek Kuveyt'e dönebilirdi. Ebu'l-Hayzuran da konvoyla birlikte şimdi Kuveyt'te olmalıydı ama tankerde meydana gelen ufak bir arıza, onun iki gün daha Basra'da kalıp aracı tamir ettirdikten sonra yola çıkmasını gerektirmişti.

"O halde dönüş yolunda, bizi su tankerinin içine koymak istiyorsun değil mi?"

"Aynen öyle. Kendi kendime dedim ki: Hazır buradayken neden fırsattan yararlanıp helalinden iki kuruş kazanmıyorsun? Nasılsa aracın aramaya tabi olmayacak."

Mervan önce Ebu Kays'a, sonra Esad'a baktı. Onlar da soru soran gözlerle Mervan'a baktılar.

"Bak Ebu'l-Hayzuran," diye söze girdi Mervan. "Bu oyun hoşuma gitmedi. Kafanda canlandırabiliyor musun? Şu sıcakta kapalı bir su tankerinin içinde kim oturabilir?"

"Buradan bir trajedi çıkarmaya çalışma. İlk kez yapmıyorum bunu. Ne olacak biliyor musun? Safvan'daki sınır noktasına elli metre kala tankın içine gireceksiniz. Sınırda beş dakikadan daha az bekleyeceğim. Sınır noktasının elli metre ötesinde de tanktan çıkacaksınız. Kuveyt sınırındaki el-Mutlâ'da aynı sahneyi beş dakika daha tekrar edeceğiz. Sonra hop kendinizi Kuveyt'te bulacaksınız."

Esad kafasını sallayıp gözlerini bir süre yere dikti. Alt dudağını bükmüştü. Mervan kuru bir çırpıyı budamakla oyalanıyordu. Ebu Kays bakışlarını uzun boylu şoförden ayırmıyordu. Mervan birden:

"Tankta su var mı?" diye sordu.

Ebu'l-Hayzuran büyük bir kahkaha attı. Esad gülümsedi.

"Tabii ki yok. Ne sandın, kaçakçı mıyım yoksa yüzme hocası mı?"

Bu fikir Ebu'l-Hayzuran'ın hoşuna gitmişçesine kahkahalar atarak elleriyle dizlerine vurup kendi etrafında döndü.

"Ne sandın? Ben yüzme öğretmeni miyim? Evladım, altı aydır tank su yüzü görmedi."

Esad sakin bir şekilde:

"Bir hafta önce bir av seyahati için su taşıdığını sanmıştım."

"Şey... Yani biliyorsun, biliyorsun işte ne demek istediğimi."

"Yok, bilmiyorum."

"Altı gündür demek istedim. İnsan kimi zaman abartır. Şimdi anlaştık mı? Bu çok kritik toplantıyı bitirelim mi artık!"

Ebu Kays, kendini son kararı duyurmaya hazırlayarak ayağa kalktı. Fakat konuşmadan önce bakışlarını herkesin üzerinde tek tek dolaştırdı. Esad'a bakarken onun yardımını talep edermiş

gibi biraz bekledi. Sonra Ebu'l-Hayzuran'ın yanına gitti.

"Dinle beni, Ebu'l-Hayzuran," dedi. "Ben safdil bir adamım. Bu karışık meselelere aklım ermez. Fakat bu av seyahati hikâyesi hoşuma gitmedi. Hacı Rıda'ya su taşıdığını söylüyorsun, sonra da aracın tankının altı aydır su kokusu almadığını söylüyorsun. Sana gerçeği söyleyeyim mi? İnşallah kızmazsın. Şu an elinde gerçekten bir araç olduğundan da şüpheliyim."

Ebu Kays ötekilere bakarak hüzünlü bir ses tonuyla sözlerini sürdürdü:

"On beş dinar ödeyip bir kaçakçının peşinden çöl yoluyla gitmeyi tercih ederim. Daha fazla sorun istemiyorum."

Ebu'l-Hayzuran gülerek:

"Git de dene," dedi yüksek bir ses tonuyla. "Bu kaçakçıları tanımadığımı mı sanıyorsun? Adamı yolun ortasında bırakıp tuz topağı gibi eriyiverirler. Siz de ağustos sıcağında eriyip gidersiniz, kimsenin ruhu duymaz. Haydi, git de dene. Denesene! Senden önce kaç kişi denedi. Götüreyim mi seni onlara? Parayı neden peşin alıyorlar düşündün mü hiç?"

"Kaçakçılar yoluyla oraya ulaşan pek çok kişi tanıyorum."

"Taş çatlasa yüzde on. Bir de gidip onlara sorsana. Yolu kaçakçılar veya kılavuzlar olmadan tamamladıklarını söyleyecekler. Ve şansları sayesinde kurtulduklarını."

Ebu Kays yerinde dondu kaldı. Bir an düşecek gibi oldu. Mervan, onun babasına ne çok benzediğini fark edince gözlerini kaçırdı. Kafasını tek bir konu üzerinde yoğunlaştıramıyordu. Ebu'l-Hayzuran bağırarak konuşmaya devam etti:

"Çabuk karar vermelisiniz. Kaybedecek daha fazla vaktim yok. Size şerefim üzerine yemin ederim ki..."

Esad sakince sözünü kesti:

"Şu şeref meselesini bir yana bırak. İnsan şerefi üzerine yemin etmeyince işler daha iyi yürür."

"Pekâlâ, Esad Bey," dedi Ebu'l-Hayzuran. "Zeki ve görmüş geçirmiş bir adamsın. Şimdi sen söyle, ne yapalım?"

"Neyi ne yapalım?"

"Her şeyi."

Esad ile Mervan'ın kendisinden bir karar beklediklerini fark eden Ebu Kays tebessüm etti. Alaycı bir sesle tane tane konuştu:

"Öncelikle şu av hikâyesine inanmazsak kusura bakma. Bana öyle geliyor ki hem Hacı Rıda hem de zatıâliniz kaçakçılıkla uğraşıyorsunuz... Müsaade ederseniz bitireyim. Hacı Rıda dönüş yolunda insan kaçakçılığını ufak iş saydığından sana bırakmış. Sen de daha önemli kaçakçılık işlerini ona bırakmışsın. Kârdan makul bir pay alarak tabii. Yoksa dönüş yolunda insan kaçakçılığı yaptığını bilmiyor mu sanıyorsun?"

Ebu'l-Hayzuran ağzını yayarak gülümseyince o bembeyaz dişleri tekrar ortaya çıktı. Ebu Kays'ın sorusuna cevap vermeye istekli görünmüyordu.

"Ya av hikâyesi neyin nesi?" diye sordu birden Mervan.

"Amaan, av hikâyesi sınır görevlileri için uydurulmuş. Bizim için değil. Fakat Ebu'l-Hayzuran onu bize anlatmakta sakınca görmüyor."

Ebu'l-Hayzuran'ın tebessümü daha da yayvanlaştı, konuşmadan ötekilerle bakıştı. O anda aptal görünüyordu.

"Peki, Hacı Rıda ne kaçakçılığı yapıyor?" diye sordu Ebu Kays. "Zengin demiştin."

Herkes gülümsemesini birden kesen Ebu'l-Hayzuran'a baktı. Yüzüne yeniden lakayt ve buyurgan bir tavır hâkim oldu. Kararlı bir sesle:

"Şimdi gevezeliği bırakın. Esad Bey, zeki olduğunu düşünmekte acele ettim galiba... Neye karar verdiniz?"

Esad sakince cevap verdi:

"Şahsen Kuveyt'e ulaşmaktan başka bir şey beni ilgilendirmez. Ben buna bakarım. Bundan dolayı Ebu'l-Hayzuran'la gidiyorum."

"Ben de sizinleyim!" diye heyecanla bağırdı Mervan.

Ebu Kays söze girdi:

"Size eşlik edebileceğimi düşünüyor musunuz? Malum, ihtiyar bir adamım ben..."

Ebu'l-Hayzuran kahkahalar atarak Ebu Kays'ın koluna girdi.

"Yok, yok, Ebu Kays. Öyle ihtiyar olduğunu kim söyledi? Ümmü Kays mı yoksa? Sen de bizimle geleceksin..."

Onlar birkaç adım ilerlediği halde, Mervan ile Esad beton bankta oturmaya devam ediyorlardı. Ebu'l-Hayzuran omzunun üstünden arkaya bakarak bağırdı:

"Ebu Kays benimle araçta uyuyacak. Yarın sabah erkenden otelin önünden sizi almak için korna çalarım."

YOL

KOCA ARACIN ÜSTÜNDE yolculuk yapmak çok da rahatsızlık vermiyordu. Güneş, cehennemini aman vermeden kafalarına boca etse de aracın hızından meydana gelen esinti sıcağın şiddetini hafifletiyordu. Ebu Kays ile Mervan tankerin üstüne çıkıp tankın kenarında yan yana oturdular. Esad ise kura ona çıktığı için yolculuğun ilk etabında sürücünün yanında oturacaktı.

Esad kendi kendine:

"Nihayetinde ihtiyara da sıra gelecek," dedi. "O da gelip burada gölgede oturacak. Ama zararı yok, her halükârda güneş şu anda dayanılabilir durumda. Asıl öğle sıcağında ihtiyarın yüzüne şans gülecek."

Ebu'l-Hayzuran motorun homurtusu arasından Esad'a sesini duyurmak için birden bağırarak konuştu:

"Aklın alıyor mu? Benim için bu yüz elli kilometre Allahın kullarına bahşettiği sırat köprüsünden farksız. Cennet ve cehenneme dağıtılmadan önce herkes o yoldan geçecek ya. Köprüden düşenler cehenneme gidecek, köprüyü geçenlerse cennete. Buranın melekleri kim biliyor musun? Sınır görevlileri."

Ebu'l-Hayzuran, bu lafları eden kendisi değilmiş gibi kah-

kahalar patlattı. Sonra iki eliyle direksiyonu dövüp kafasını salladı.

"Bak ne diyeceğim, malların telef olmasından korkuyorum. Şuradaki..."

İhtiyarla Mervan'ın oturmakta olduğu yukarıyı işaret etti. Bir kahkaha daha attı. Esad sakin bir tavırla ona sordu:

"Söyle bana Ebu'l-Hayzuran, hiç evlendin mi?"

"Ben mi?"

Şaşkınlık içinde sordu bu soruyu. Az önce kahkahalar patlatan o değilmiş gibi zayıf yüzü hüzne büründü. Yavaş bir ses tonuyla:

"Neden soruyorsun?" dedi.

"Belli bir nedeni yok. İçimden dedim ki harika bir hayatın var. Kimse seni o yana bu yana çekiştirmiyor. Kendi başına istediğin yere uçabilirsin. Uçabilirsin. Evet, uçabilirsin."

Ebu'l-Hayzuran kafasını salladı, sonra birden camdan içeri boşalan günışığına karşı gözlerini kıstı. Işık o derece parlaktı ki ilkin gözlerini açamadı. Fakat feci bir ağrının zemberek gibi bacaklarının arasında dolaştığını hissetti. Büyük bir meşakkatten sonra bacaklarının havada asılı iki desteğe bağlı olduğunu ve birkaç adamın onun etrafında dolandığını fark etti. Gözlerini bir süre kapatıp yeniden açtı. Açabildiği kadar açtı. Kafasının etrafında çember oluşturan ışık, tabanı görmesini engelliyor, gözünü kör ediyordu. Böylesine sıkı ve tuhaf bir şekilde bağlanmış halde yattığı yerde, az önce başına gelen şeyden başka hiçbir şey hatırlayamıyordu. Birkaç silahlı adamla birlikte koşarlarken önlerinde bir cehennem infilak etmiş, yüzüstü yere kapaklanmıştı. Hepsi bu. Şimdi de o korkunç ağrı kasıklarının arasında dolaşıyor, görmek için çaba gösterdiği bir sırada gözlerinin önünde çember oluşturan o kocaman ışık öylece asılı duruyor, göz kapaklarını daralttıkça daraltıyordu. Birden aklına kara bir

düşünce geldi ve çılgınca bağırmaya başladı. O zaman ne dediğini hatırlamıyordu ama kaygan eldivenli bir elin ağzını sertçe kapattığını fark etti. Ses, pamuklar arasından gelircesine ulaştı kulağına:

"Sakin ol, aklını başına topla. Bu her halükârda ölmenden daha iyidir."

Eldivenli el ağzını kapattığı sırada dişlerinin arasından bağırırken onu duyup duymadıklarını bilmiyordu. Sesi boğazında yitip gitmiş miydi? O sesi hâlâ duyabiliyordu. Sanki başka biri onun kulaklarına bağırıyordu:

"Hayır, öleyim daha iyi."

Şimdi o korkunç sahnenin üzerinden on yıl geçmişti.

Erkekliğini bedeninden söküp aldıklarından bu yana on yıl olmuştu. Bu zilleti günbegün, anbean yaşamış, gururuna yedirmeye çalışmıştı. Ne var ki yıllar geçse de bu durumu hiç kabullenemedi. Hangi durumu? Vatan uğruna erkekliğini kaybettiğini düpedüz itiraf mı etmeliydi? Bunun ne önemi vardı? Bu lanet olasıca dünyada erkeklik de vatan da gitmişti elinden.

Hayır, on yıl sonra bile bu korkunç olayı unutup kanıksayamamıştı. Bıçak altındayken onu, hayatını kaybetmektense erkekliğini kaybetmesinin daha iyi olduğuna ikna etmeye çalıştıklarında da reddetmişti bunu. Ey şeytanların ilahı! Bunu asla anlayamazlardı. Anlayamadıkları halde insanlara nasihat ediyorlardı. Bu durumu kabul etmeyen kendisi miydi yoksa kabul etmekten âciz miydi? İlk anlardan itibaren bunu kabul etmemeye karar vermişti. Evet, en doğrusu buydu. Başına geleni tam olarak tasavvur etmekten o kadar âcizdi ki tamamen iyileşmeden bilinçsiz bir halde hastaneden kaçmıştı. Sanki kaçarsa düzelecekti her şey. Sadece yaşamaya alışması bile uzun zaman almıştı. Başarabilmiş miydi? Elbette değil. Ne zaman biri çıkıp da "Neden evlenmiyorsun?" diye sorsa kasıklarının arasında de-

belenen o iğrenç acı hissini yeniden duyuyor, o göz alıcı yuvarlak ışığın altında bacakları yukarıya dikilmiş bir halde yatıyormuş gibi hissediyordu.

Işık öyle keskin parıldıyordu ki gözleri yaşarmaya başladı. Tam o sırada Esad elini uzattı ve dikdörtgen güneşliği Ebu'l-Hayzuran'ın yüzüne gölge oluşturacak biçimde indirdi.

"Evet, böyle daha iyi. Sağ ol," dedi Ebu'l-Hayzuran. "Biliyor musun, Ebu Kays şanslı adamdır." Esad, onun evlilik konusunu değiştirmek istediğini anlamıştı.

"Neden?" diye sordu basitçe.

"Takdirinde kaçakçılarla gitmek olsaydı, Kuveyt'e ulaşması tam bir mucize olurdu."

Ebu'l-Hayzuran kollarını direksiyona, göğsünü de kollarına yasladı.

"Burada işler nasıl yürür bilemezsin," dedi. "Hiçbiriniz bilemezsiniz. Bu işleri bana sorun, bana. Denizde kum misali hikâyeler biliyorum."

"O şişman adam iyi yürekli biriydi. Ona içim ısındı."

Ebu'l-Hayzuran kafasını eğdi, alnındaki teri direksiyona yaslanmış olan kolunun yeniyle sildi.

"Haa," dedi. "İnsanları sınıra götüren o şişko değil. Olup bitenlerden haberi bile olmaz."

"Neler olup biter ki?"

"Bir amcaoğlum var. Adı Hasaneyn. Bir keresinde sınırdan kaçak giriş yapmak üzere götürülmüş. On saat yürüdükten sonra karanlık basmış. Derken kaçakçı uzaktaki ışık kümelerini göstermiş. "İşte Kuveyt. Yarım saat yürüdünüz mü Kuveyt'tesiniz," demiş. Ne olmuş biliyor musun? Orası Kuveyt filan değilmiş. Ücra bir Irak köyüymüş. Bunun gibi binlerce hikâye anlatabilirim sana. Çatlayan dillerini ıslatacak bir damla su ararken köpeklere dönüşen adamların hikâyelerini. Bedevi çadırla-

rını gördüklerinde ne olmuş dersin? Üstlerinde ne kadar para, alyans, saat varsa verip karşılığında su almışlar. Bir de Hâtim-i Tâî'nin* bedevi olduğunu söylerler. Koca yalan. O zamanlar geride kaldı, Esad Efendi. Geçti o günler. Fakat siz bunu anlamak istemiyorsunuz. O şişkonun elinden her şey gelir sanıyorsunuz. Bir adam tanıyorum. Çölde dört gün tek başına kalmış. El-Cehre yolunda bir araba durup onu aldığında son nefesini vermek üzereymiş. Adam ne yapmış dersin? Hayattan tek dileği varmış. Yine çölden geçmek pahasına da olsa sağlığına kavuşur kavuşmaz Basra'ya dönmek istiyormuş. Basra'ya dönüp o şişkonun boğazına ellerini geçirip boğmak istediğini bana bizzat söylemişti. Sonra artık ne kıyamet kopacaksa kopsun demişti. Gençlik çağlarından beri tanıdığı iki arkadaşıyla Gazze'den yola çıkmışlar. İsrail'den, Ürdün'den, Irak'tan geçmişler. Sonra kaçakçı daha Kuveyt sınırını geçmeden çölde terk etmiş onları. Adam, iki arkadaşını, kimsenin bilmediği o topraklara defnetmiş. Kimlik kartlarını Kuveyt'e varınca ailelerine göndermek üzere yanına almış. Kimseden nasihat almak istemiyordu. Olanları unutup affetmek istemiyordu. Daha bir ay dolmadan Irak'a döndü. Ama tutukladılar. Şimdi berbat bir hapishanede ikinci yılını geçiriyor. Ne sanıyorsun ya? Okullardan bebeler gibi bize geliyorsunuz da hayatı kolay sanıyorsunuz. Ebu Kays canıyla kumar oynamıyor muydu sanıyorsun? Kaybedeni belli bir kumar. Şu lanet güneşten emin olduğum kadar eminim bundan. Yarın Kuveyt'e ulaşınca beni iyi anacaksınız. "Ebu'l-Hayzuran doğru söylüyordu," diyeceksiniz ve sizi o şişman adamın pençelerinden kurtardığım için Rabbinize binlerce kez hamdedeceksiniz. Sen hiç kumda yatan iskelet gördün mü?"

* Arapça söyleyişle Hâtim et-Tâî, İslam öncesi dönemde yaşamış, cömertliğiyle dillere destan bir kral-şairdir. –*ç.n.*

"Ne dedin?"

"Şunu sordum: Hiç kumda yatan iskelet gördün mü hayatın boyunca?"

"Hayır!"

Ebu'l-Hayzuran yoldaki derin bir çukurdan kaçınmak için direksiyonu sertçe kırdı. Sonra araç, düzleşmiş basamakları andıran yolun üzerinde sarsılarak ilerlemeye devam etti. Esad birbirine çarpan dişlerinin arasından bağırsaklarının neredeyse fırlayacağını hissetti.

"Kaçakçılarla gitseydin bunlardan çok görürdün. Neyse, bunun bir anlamı yok."

"Neden?"

"Çünkü bunları düşünecek zamanın olmayacak. Ya da Hasaneyn'in dediği gibi, düşünmek istemezsin."

Esad ne yapması gerektiğini bilemediği için aptalca gülümsedi. Sonra dirseğiyle Ebu'l-Hayzuran'ın belini dürterek sordu:

"Öyleyse neden kaçakçılıkla uğraşıyorsun?"

"Ben mi? Benim işim kaçakçılık değil."

Esad gülerek eliyle Ebu'l-Hayzuran'ın dizine vurdu:

"Peki, bu yaptığına ne diyorsun?"

"Doğruyu söyleyeyim mi? Daha çok para istiyorum. Daha çok, daha çok... Helal yoldan servet biriktirmenin zor olduğunu anladım. Şu karşındaki hakir yaratığı görüyor musun? Ki o benim. Biraz param var. İki yıl sonra her şeyi bırakıp köşeme çekileceğim. Dinlenmek istiyorum. Yan gelip yatmak, gölgede öylesine uzanmak istiyorum. Düşünmüşüm düşünmemişim umurumda değil. Parmağımı bile kıpırdatmak istemiyorum. Hayatım boyunca çektiğim yorgunluklar yetti de arttı. Vallahi öyle. Yetti artık."

Ebu'l-Hayzuran süratle motoru kapattı. Kapıyı açıp aşağı atladı. Yüksek sesle konuşmaya başladı:

"Şimdi artık iş ciddileşiyor. Haydi, tankın kapağını açayım size. Haa! Ahiret havası gibi olacak içerisi."

Küçük demir merdivenden çabucak çıktı. Tankın yuvarlak kapağını açmak için uğraştı. Mervan "Güçlü kolları varmış," diye geçirdi içinden. Herkes şıpır şıpır terliyordu. Ebu'l-Hayzuran'ın gömleği ise tamamen ıslanmıştı. Yüzü gözü çamura bulanmış gibiydi.

Kapak çat diye açıldı. Ebu'l-Hayzuran demir yuvarlağın ucunu kaldırıp menteşeler üstünde doğrulttu. Tankın içi aşırı pastan kıpkırmızı görünüyordu. Ebu'l-Hayzuran, tankın ağız kenarına oturup bacaklarını ayırarak aşağı sarkıttı. Mavi gömlek yakasının altından ensesine sardığı kırmızı mendille terini silmeye başladı. Nefes nefeseydi.

"Gömleklerinizi çıkarmanızı öneririm. Korkunç boğucu bir sıcak var. Fırındaymışsınız gibi terleyeceksiniz. Fakat sadece beş dakika, bilemedin yedi dakika kalacaksınız. Ben de olabildiğince hızlı sürerim. İçeride demir askılar var. Her köşede bir askı. Bunlara sıkıca tutunursanız iyi olur. Yoksa top gibi yuvarlanırsınız. Elbette ayakkabılarınızı da çıkaracaksınız."

Herkes dışarıda hareketsiz dikiliyordu. Ebu'l-Hayzuran ayağa kalkıp aşağıya atladı. Gülmeye çalışarak konuştu:

"Hava biraz daha insaflı olsa insan bunun içinde uyuyabilir."

Ebu Kays Mervan'a baktı, sonra ikisi birden Esad'a baktılar. Esad bu bakışların etkisiyle iki küçük adım attı, sonra geri dönüp öylece kıpırdamadan durdu. Ebu'l-Hayzuran onu gözlüyordu:

"Biraz acele edin derim. Daha günün başındayız. Az sonra tankın içi resmen fırına döner. Yanınıza matara alabilirsiniz. Fakat aracın durduğunu hissettiğinizde kullanmayın."

Mervan kararını vererek hızlıca demir merdivene yaklaştı.

Esad koşup ondan önce çarçabuk çıkarak tankın ağzına eğildi ve kafasını kısa bir süre tankın içine sarkıttı. Sonra yine çekti.

"Burası cehennem," dedi. "Alev alev yanıyor."

Ebu'l-Hayzuran koca ellerini iki yana açtı. "Size söylemiştim."

Mervan da aracın üzerine çıkıp kafasını tankın ağzına sokmuş, sonra yüzünde tiksinti ve korku emareleriyle geri çekmişti. Nefes nefese kalan Ebu Kays da onların yanındaydı. Ebu'l-Hayzuran aşağıdan bağırdı:

"Eğer hapşırık tutarsa ne yapacağınızı biliyor musunuz?"

Esad'ın yüzünde soluk bir tebessüm belirdi. Mervan aşağıya bakıyordu. Ebu Kays ise soruyu anlamamış gibiydi. "Hapşıran, parmağını burun deliklerinin altına tutsun. Şöyle..." Ebu'l-Hayzuran nasıl yapılacağını gösterdi. Yüzü komik görünüyordu. Esad öne çıkıp konuştu:

"Bu fırının içinde kimsenin hapşıracağını sanmıyorum. Mesele buysa için rahat olsun."

Esad ellerini beline koydu ve tankın ağzında beklediği yerden içeride ne olduğunu görmek istiyormuşçasına eğilip baktı. O sırada Ebu Kays, gömleğini çıkarıp özenle katladıktan sonra koltuk altına sıkıştırdı. Göğsünün kılları kırlaşmıştı, köprücük kemikleri ise öne doğru çıkıktı. Tankın ağzına oturup bacaklarını sarkıttı. Önce gömleğini içeri attı. Sonra tankın ağzının kenarına tutundu ve ağırlığını kollarına vererek düz ve yavaş bir hareketle aşağı doğru kaydı. Ayakları tankın zeminine değince kollarını gevşetip bedeninin özenle aşağıya süzülmesini sağladı. Önce kafası daldı deliğin içine, sonra da kolları görünmez oldu.

Esad belini aşağıya doğru bükerek bağırdı:

"Durumlar nasıl orada?"

İçeriden kalın bir ses, çok derinden geliyormuşçasına yankılandı:

"Lanet olasıca bir kuyu! Haydi, gelin."

Esad, gömleğini çıkarmış beklemekte olan Mervan'a baktı.

O sırada Ebu'l-Hayzuran demir merdiveni yeniden çıkıyordu.

"Sıra kimde?"

"Bende."

Mervan tankın ağzına gitti, arkasını döndü. Önce karnını deliğin kenarına dayayarak ayaklarını sarkıttı, sonra gövdesini usta ca aşağıya kaydırdı. Elleri bir süre ağzın kenarına tutunmaya devam ettikten sonra gözden kayboldu.

Esad da gömleğini çıkarmadan iki arkadaşını takip etti. Delik onu da yutunca Ebu'l-Hayzuran eğilip içeride ne olup bittiğini kontrol etmeye çalıştı ama bir şey göremedi. Her seferinde bedeni, ışığın delikten girmesini engelleyerek içeriyi görmesini imkânsız hale getiriyordu. Sonunda bağırdı:

"Aloo?"

Kalın bir ses cevap verdi:

"Daha ne bekliyorsun? Çabuk ol. Boğulmak üzereyiz!"

Ebu'l-Hayzuran kapağı çarçabuk kapatarak kaburga kemiği şeklindeki kulpunu iki kez çevirdi. İner inmez koşarak kendini koltuğuna attı. Daha kapısını kapatmadan araç yolu yutmaya başladı.

Bu birkaç dakika içinde Ebu'l-Hayzuran'ın kafasında tek bir düşünce kanat çırpıyordu. Tek bir düşünce. Geniş bir merdiveni andıran çukurlu yol, aracı amansızca, dur durak bilmeden zangır zangır titretiyordu. Bu sarsıntıda yumurta olsa elektrikli çırpıcıdan daha hızlı omlete dönüşürdü. Mervan için zararı yoktu çünkü o henüz gençti. Esad için de önemli değildi çünkü bünyesi güçlüydü. Ebu Kays'a ne demeli? Şiddetli soğuktan ölmek üzere olan biri gibi dişleri mutlaka birbirine çarpıyordu. Tek farkı şuydu ki burada havada don filan yoktu.

Ebu'l-Hayzuran hızını daha fazla artırarak sarsıntıyı hafifletebilirdi. Bu cehennemî tankeri, göstergenin işaret ettiği gibi doksan değil de yüz yirmi kilometre hızla sürse. Fakat böyle yaparsa aracın bu lanet yolda tepetaklak olmayacağını kimse garanti edemezdi. Diyelim ki tepetaklak oldu, nasılsa kendi aracı değildi, fakat ya tekerleklerini havaya dikip kalsa ne yapacaktı? Hem zaten bu havada, böyle bir arazide bu sürate arabanın motorunun dayanabileceğini kim söyledi? Göstergelere yüksek rakamlar yazıyorlardı, ama usta şoförlerin bile bu hızlara ulaşması akıl kârı değildi.

Safvan'a ulaşınca yavaşlamadı. Meydanı dönüp soldaki karakola doğru yöneldiğinde bile ayağını gaz pedalından bir an olsun kaldırmadı. Aksine havada geniş bir toz halkası kaldırarak döndü. Sadece karakol kapısında pedaldan ayağını kaldırıp frene bastı ve içeriye ok gibi daldı.

Safvan'daki gümrük alanı geniş ve kumluktur. Alanın orta yerindeki büyük ve uzun tek ağacın yaprakları etrafa geniş bir gölge verir. Alanın çevresinde her zaman işleri başlarından aşkın adamlarla dolu ofislerin olduğu alçak tahta kapılı yapılar bulunur. Ebu'l-Hayzuran, o uzun endamıyla alana girerken ağacın gölgesinde oturan peçeli birkaç kadın dışında kimseyi görmedi. Bir-iki çocuk çeşme başında duruyor, bekçiyse eskimiş hasır sandalyede uyuyordu.

"Ebu'l-Hayzuran bugün aceleci!"

"Ne yapayım, Hacı Rıda bekliyor. Geciksem sepetleyecek."

"Hacı Rıda seni sepetlemez, merak etme. Senin gibi bir genci bulamaz."

"Yok canım, dünyada bir ton genç var. Adam elini sallasa sinekler gibi üstüne üşüşürler."

"Yükünde ne var?"

"Silahlar, tanklar, zırhlı araçlar, altı uçak ve iki top."

Adam içten bir kahkaha attı. Ebu'l-Hayzuran, evrakı onun elinin altından usulca çekip dışarı fırladı. Başka bir odaya girerken, "En zor aşama bitti," diye söylendi. Bir dakika sonra bu odadan da çıktı, göz açıp kapayıncaya kadar marşa basarak Safvan'ın üstüne çökmüş sükûneti yırtıp yeniden yola koyuldu.

Araç ardında toz bulutlarından bir hat oluşturarak ok gibi ilerlerken Ebu'l-Hayzuran yüzünde dal budak koridorlar açıp çenesinde sel gibi birleşen terler döküyordu. Güneş alev alev tutuşuyor, rüzgâr un gibi ince bir tozla karışık sıcak esiyordu. "Ömrümde böyle lanet hava görmedim." Gömleğinin düğmelerini çözerken, parmakları göğsündeki ıslak gür kıllara değdi. Yol düzleşmişti ve tanker önceden olduğu gibi sarsılmıyordu. Hızlandı. Gösterge, kazığa bağlanmış ak köpek gibi ileri atılıyordu.

Ter dolmuş gözleriyle karşıya baktı, küçük tepenin sonu göründü. Safvan, bu tepenin arkasında görünmez oluyordu. Orada durmalıydı.

Araç tepeye yavaşlamadan tırmansın diye gaza daha fazla bastı. Bacak kaslarının yırtılırcasına yumrulaştığını hissetti. Yer kayıp gidiyor, araç kükrüyordu. Camlar alev alev yanıyor, ter gözlerini yakıyordu. Tepenin zirvesi gözüne hâlâ sonsuzluk kadar uzak geliyordu. Ey kudreti mutlak yüce Allahım. Bir tepenin doruğu, nasıl oluyor da damarlarında çalkalanıp tuzlu terden çamura bulanmış tenine alevlerini boca eden bütün bu hisleri içinde uyandırabiliyordu? Ey yüce Allahım, sen ki hiçbir zaman benimle olmadın. Sen ki hiçbir zaman bana bakmadın. Ve ben ki sana hiç inanmadım. Bu defa burada olabilir misin? Sadece bu seferlik, ha?

Göz kapaklarının arasına girmiş terden kurtulmak için kirpiklerini hızlı hızlı kırpıştırdı. Gözlerini açtığında tepenin zirvesi karşısında duruyordu. Zirveye ulaşınca ayağını gazdan çe-

kip vitesi boşa alarak aracı biraz kaydırdı. Sonra da durdurdu. Kapıdan aşağı atladığı gibi tankın üstüne koştu.

Önce Mervan çıktı. Kollarını uzattı, Ebu'l-Hayzuran onu sertçe yukarı çekip tankın üstüne serdi. Ebu Kays kafasını delikten çıkardı. Çıkmaya çalıştıysa da yapamadı. Yeniden kollarını dışarı çıkarıp Ebu'l-Hayzuran'ın kendisine yardım etmesini bekledi. Bir tek Esad tankın ağzından tek başına dışarı çıkmayı başardı. Gömleğini çıkarmıştı.

Ebu'l-Hayzuran kızgın tankın üstüne oturdu. Nefes nefeseydi ve öncekinden daha yaşlı görünüyordu. Ebu Kays o sırada tekerleklerin üzerinden yavaşça aşağı kayarak kendisini yüzükoyun tankerin gölgesine bırakmıştı. Esad bir süre var gücüyle nefes alıp verdi. Bir şey söylemek istiyor ama söyleyemiyor gibi bir hali vardı. Sonunda nefes nefese konuştu:

"Oh be! Hava burada çok soğuk."

Yüzü ıslak ve kızarmıştı. Pantolonu terden sırılsıklamdı.

Göğsüne bulaşan pas lekeleri, kan lekeleri gibi görünüyordu. Mervan ayağa kalkıp tükenmiş bir halde demir basamakları indi. Gözleri kızarmış, göğsü pas lekeleriyle boyanmıştı. Yere ulaşınca başını Ebu Kays'ın kalçasına yasladı ve bedenini yavaşça tekerleğe doğru itti. Bir süre sonra onu Esad ve Ebu'l-Hayzuran takip etti. Başlarını bükük dizlerine yaslayarak oturdular.

"Çok mu korkunçtu?" diye sordu Ebu'l-Hayzuran.

Kimse yanıtlamadı. Bunun üzerine bakışlarını onların yüzlerinde dolaştırdı. Suratları mumyalanmış gibi sapsarıydı. Mervan'ın göğsü inip kalkmasa ve Ebu Kays'ın nefesi duyulabilir bir ıslık gibi çıkmasa onları ölmüş sanabilirdi.

"Size yedi dakika demiştim. Ama altı dakikayı geçmedi."

Esad ona soğuk soğuk baktı. Mervan gözlerini açmış, belli bir şeye odaklanmadan bakıyordu. Ebu Kays ise yüzünü öte ta-

rafa dönmüştü.

"Şerefime yemin ederim ki altı dakika sürdü. Saate baksana, Esad. Tam altı dakika. Baksana. Ne diye bakmak istemiyorsun? Size söylemiştim bunu. En başta söylemiştim. Şimdi size yalan söylediğimi sanıyorsunuz. İşte saat. Bak, bak!"

Mervan kafasını kaldırıp kollarına yaslandı, kafasını biraz arkaya atarak Ebu'l-Hayzuran'ın olduğu tarafa baktı. Onu net görmüyor gibiydi.

"Orada altı dakika oturmayı hiç denedin mi?"

"Size söylemiştim..."

"Üstelik altı dakika değildi."

"Neden saatine bakmıyorsun? Baksana saatine. Bileğinde duruyor işte. Saatine bak! Aval aval yüzüme bakıp durma."

"Altı dakikaydı," dedi Ebu Kays. "Saydım ben. Birden altmışa kadar bir dakika. Böyle saydım. Altı kez saydım. Sonuncusunu çok ağırdan hesapladım." Kısık sesle yavaş konuşuyordu.

"Neyin var Ebu Kays?" diye sordu Esad. "Hasta mısın?"

"Ben mi? Yok canım, ne hastası? Havadan nasibime düşeni çekiyorum içime."

Ebu'l-Hayzuran ayağa kalktı, pantolonundaki kumları silkeledi. Sonra ellerini belinde sabitleyerek karşısındaki üç adama baktı ve birinden öbürüne bakışlarını gezdirdi:

"Haydi artık. Daha fazla vakit kaybetmemeliyiz. Az sonra önünüzde bir Türk hamamı daha var."

Ebu Kays ayağa kalktı, şoför mahalline doğru yürürken Esad demir merdivene tırmandı. Mervan gölgede kalmaya devam etti.

"Sen kalkmak istemiyor musun?" diye sordu Ebu'l-Hayzuran.

"Neden az daha dinlenmiyoruz?"

Esad yukarıdan bağırdı:

"Ulaşınca uzun uzun dinleniriz. Ama önce ulaşmak gerek. Haydi kalk!"

Ebu'l-Hayzuran yüksek sesle güldü. Mervan'ın omzuna dokunarak konuştu:

"Gel, Ebu Kays'ın yanına otur. İncesin, bizi rahatsız etmezsin. Üstelik çok yorgunsun."

Mervan şoför mahalline geçip Ebu Kays'ın yanına oturdu. Ebu'l-Hayzuran kapıyı kapatmadan önce yüksek sesle bağırdı:

"Gömleğini giysene, Esad. Yoksa güneşten pişersin."

Mervan bitkin bir sesle mırıldandı:

"Söyle ona, fırının kapısını açık bıraksın. Belki soğur."

Ebu'l-Hayzuran neşeyle bağırdı:

"Tankın kapağını da açık bırak!"

Motor homurdandı. Koca araç, çöl sıcağında önce yükselip sonra dağılan sisten bir çizgi çizmeye başladı.

GÜNEŞ VE GÖLGE

YORUCU KÜÇÜK DÜNYA, kızgın teneke üzerindeki ağır bir yağ damlası gibi ilerliyordu çölde. Güneş tepelerin üstünde çember oluşturarak parıldıyor, cayır cayır yanıyordu. Hiçbiri terini silmekle ilgilenmiyordu. Esad gömleğini başına örtüp dizlerini bükmüş, güneşin kendisini kavurmasına direnmiyordu bile. Mervan başını Ebu Kays'ın omzuna yaslayıp gözlerini kapamıştı. Ebu Kays ise kırlaşmış gür bıyığının altındaki dudaklarını sımsıkı kısarak bakışlarını yola dikmişti.

Araçtaki dört kişiden hiçbirinin içinden konuşmak gelmiyordu. Sadece yorgunluktan takatleri kalmadığı için değil, her biri derin derin düşüncelere daldığı içindi bu. Koca tanker yol boyunca sadece onları değil, hayallerini, ailelerini, hırslarını, umutlarını, mutsuzluklarını, umutsuzluklarını, güçlerini ve güçsüzlüklerini, geçmişlerini ve geleceklerini de götürüyordu. Meçhul olan yeni bir kaderin dev kapısını zorluyormuş gibiydi ve bütün gözler, görünmez iplerle bağlıymışçasına bu kapıya dikilmişti.

Kays'ı okutabileceğiz. Bir-iki zeytin fidesi de alırız. Hatta bir yerlerde bir göz evimiz de olur. İhtiyar bir adamım ben. Va-

rabilirim de varamayabilirim de... Yoksa buradaki hayatının ölümden daha mı iyi olduğunu sanıyorsun? Neden sen de bizim gibi çabalamıyorsun? Neden o minderin üstünden kalkıp şu Allahın dünyasında ekmeğinin peşinde koşmuyorsun? Memurların ayaklarının dibinde bir kilosu için bütün onurundan vazgeçtiğin un kumanyasıyla mı geçireceksin bütün ömrünü?

Tanker alev alev yanan yolda ilerliyor, motoru aman vermeden harıldıyor.

Şefika masum bir kadın. Bir havan mermisi bacağını parçaladıktan sonra doktorlar bacağı ta üst kısımdan kestiklerinde daha yeniyetme bir genç kızdı. Annesi, babasının adını dahi duymak istemiyordu. Zekeriya gitti. Orada, Kuveyt'te. Her şeyi öğreneceksin. Her şeyi bileceksin. Daha çocuksun. Kundaktaki bebe ne kadar biliyorsa sen de hayat hakkında o kadar biliyorsun. Okul bir şey öğretmez. Tembellikten başka bir şey öğretmez. Öyleyse okulu bırak da herkes gibi tavada piş.

Tanker alev alev yanan yolda ilerliyor, motoru şeytanî bir gürültüyle harıldıyor.

Belki de koşarken bastığı o bomba yere gömülüydü. Belki de yakındaki bir hendekte saklanan biri fırlatmıştı bombayı önüne. Şu an hiçbirinin önemi yok. Bacakları yukarıda asılı, omuzları o rahat beyaz yatakta. Korkunç ağrı kasıklarının arasında helezonlaşıyordu. Bir kadın, doktorlara yardım ediyordu. Bunu ne zaman hatırlasa yüzünü bir utanç dalgası kaplıyordu. Peki, vatanseverlik ne işine yaradı? Hayatını maceralarla geçirdin. Şimdi ise bir kadının yanında uyumaktan âcizsin. Kendini neye feda ettin? Bırak birbirlerini kırsınlar. Şu anda tek isteğim daha fazla para kazanmak. Daha fazla para.

Tanker alev alev yanan yolda ilerliyor, motoru gür bir sesle gümbürdüyor.

Polis onu amirin yanında tartaklıyor, "Sokakta gösteri yapan

o eşekler seni omuzlarına aldı diye kahraman mı oldun lan?" diyerek suratına tükürüyordu. O ise yerinden kıpırdamıyordu. Tükürük, yavaş yavaş alnından aşağı doğru akıp yapış yapış iğrenç bir sakız gibi burnunun ucunda toplanmıştı. Onu dışarı çıkardılar. Koridorda yürürken kolundan sıkıca tutan polisin alçak sesle, "Lanet olsun şu üniformaya!" dediğini duydu. Sonra salıverdiler, o da koşup gitti. Amcası, onun kızıyla evlenmesi için hayata atılmasını istiyordu. Aksi takdirde elli dinarı ölse bir arada göremezdi.

Tanker alev alev yanan yolda ilerliyor, motoru yolu yutan dev bir ağız gibi harıldıyor.

Göğün ortasında güneş, çölün üzerinde beyaz alevden geniş bir kubbe çiziyor, havaya kalkan toz şeridi kör edici bir parıltı yansıtıyordu. Falanca kişinin güneş çarpmasından öldüğünü ve Kuveyt'ten dönemediğini duyarlardı. Gövdesi toprağa düşer, küreği toprağa saplı kalırdı. Sonra? Sonra, işte güneş çarpmasından ölmüştür. Burada mı gömülsün istersiniz, orada mı? Hepsi bu. Güneş çarpması. Bu doğru. Kim demişti buna "çarpma" diye? Bir dâhi olmalı bunu söyleyen. Boşluktaki bu çöl, sanki ateşten ve kaynar katrandan kamçılarla kafalarına vuran gizli bir dev gibiydi. Fakat güneş onları ve göğüslerinde dürülü o korkuları öldürebilir miydi? Düşünceler bir kafadan ötekine akıyor, sonra tek bir düşünceye dönüşerek tek bir yürek gibi çarpıyordu. Birden göz göze geldiler: Ebu'l-Hayzuran önce Mervan'a, ardından Ebu Kays'a baktığında kendine dikilen bakışlarla karşılaştı. Gülümsemeye çalıştı ama yapamadı. Alnındaki teri kolunun yeniyle silerek alçak bir sesle konuştu:

"Bahsettikleri cehennem işte bu!"

"Allahın cehennemi yani?"

"Evet."

Ebu'l-Hayzuran elini kontağa uzatıp motoru susturdu. Son-

ra yavaşça araçtan indi, onu Mervan'la Ebu Kays takip etti. Esad ise yukarıda muallakta kalmıştı.

Ebu'l-Hayzuran aracın gölgesine oturup bir sarma sigara yaktı. Sonra alçak bir sesle konuştu:

"Tiyatroya yeniden başlamadan önce biraz dinlenelim."

"Ne diye dün akşam çıkarmadın ki bizi?" dedi Ebu Kays. "Gece serinliğinde bütün bu meşakkatleri yaşamazdık."

Ebu'l-Hayzuran gözlerini yerden kaldırmadan cevap verdi:

"Safvan ile el-Mutlâ arasında yol geceleyin devriyelerle doludur. Gündüz ise hiçbiri bu sıcakta devriyeye çıkma cesareti gösteremez."

Mervan araya girdi:

"Araban teftişten muafsa ne diye o korkunç zindanın dışında kalmıyoruz?"

Ebu'l-Hayzuran sert cevap verdi:

"Saçmalama. Beş-altı dakika içeride kalmaktan bu derece mi korkuyorsun? Yolun yarısından fazlasını geçtik zaten. En kolay kısmı kaldı."

Ebu'l-Hayzuran ayağa kalktı ve kapının dışına asılı matarayı alıp ağzını açtı:

"Ulaştığımızda size şahane bir öğle yemeği ziyafeti çekeceğim. İki tavuk keseceğim."

Matarayı kaldırıp suyu ağzına boca etti. Sular ağzının iki yanından çenesine akıp gömleğini ıslattı. Garip görünüyordu. Matarayı yeniden kapının dışına asıp iri ellerini açarak bağırdı:

"Haydi bakalım. İşi öğrendiniz. Şimdi saat kaç? On bir buçuk. Siz de saat tutun. En fazla yedi dakikada kapağı açacağım. Unutmayın, şimdi saat on bir buçuk."

Mervan saatine baktı, onaylarcasına başını salladı. Bir şeyler söylemek istediyse de söyleyemedi. Demir merdivene doğru birkaç adım attı ve tırmanmaya başladı. Esad gömleğini der-

top ederek tankın ağzından içeri daldı. Mervan küçük bir tereddütün ardından karnını kenara dayayarak ustaca sert bir hareketle onu takip etti. Ebu Kays başını iki yana sallayarak konuştu:

"Yedi dakika, ha?"

"Taş çatlasa."

Ebu'l-Hayzuran, Ebu Kays'ın gözlerinin içine baktı ve omzunu sıvazladı. İkisi de terden sırılsıklam öylece durdular. Konuşamadılar. Ebu Kays kararlı adımlarla merdiveni tırmandı. Sonra bacağını delikten içeri uzattı. Aşağıdaki iki genç inmesine yardımcı oldu. Ebu'l-Hayzuran kapağı kapattı. Kaburga kemiğini andıran metal kulpu iki kez çevirdi. Sonra alelacele yere atlayıp koltuğuna geçti.

Sadece bir buçuk dakika sonra el-Mutlâ sınır kapısının çevresindeki dikenli tellerin açık duran büyük girişinden içeri sürmüştü aracı. Tankeri tek katlı kiremitli binaya çıkan geniş merdivenin önüne park etti. Binanın iki yanında, kapalı alçak pencereleri olan küçük küçük odalar sıralanıyordu. Karşısında yiyecek içecek satan seyyar tezgâhlar vardı. Klimaların gürültüsü etrafı dolduruyordu.

Büyük meydanın bir köşesine park etmiş bir-iki otomobil dışında her yer bomboştu. Meydana bakan pencerelere monte edilmiş klimaların harıltısı dışında herhangi bir sesin duyulmadığı ağır bir sessizlik hâkimdi ortama. Geniş merdivenin yanı başındaki küçük ahşap kulübede duran tek bir askerden başka kimsecikler de yoktu.

Ebu'l-Hayzuran koşar adım merdiveni çıkıp sağ taraftaki üçüncü odaya saptı. Kapıyı açıp içeri girer girmez, memurların kendisine yönelen bakışlarından bir şeyler olacağını hissetti. Fakat hızını yavaşlatmadan elindeki evrakı odanın girişinde oturan şişman memurun önüne itti.

"Oo, Ebu Hayzurane!*" dedi memur, kasıtlı bir lakaytlıkla kâğıtları bir kenara itip kollarını demir masanın üzerinde çaprazladı. "Bunca zaman neredeydin?"

"Basra'daydım," dedi Ebu'l-Hayzuran nefes nefese.

"Hacı Rıda en az altı kere seni sordu."

"Araç arızalandı."

Odadaki üç görevli de kahkahayı basınca Ebu'l-Hayzuran hayretler içinde etrafına baktı, sonra bakışlarını şişman adamın üzerinde sabitledi:

"Bu sabah sizi bu kadar güldüren nedir?"

Memurlar birbirlerine bakıp yeniden kahkahayı bastılar. Ebu'l-Hayzuran ağırlığını bir ayağından diğerine vererek gergin bir ses tonuyla konuştu:

"Şimdi şaka yapmanın zamanı değil, Ebu Bâkır. Lütfen!"

Elini uzatıp kâğıtlarını adamın önüne yaklaştırdı. Fakat Ebu Bâkır belgeleri masanın ucuna iteledi, kollarını yeniden masanın üzerinde kavuşturup pis pis sırıttı:

"Hacı seni altı defa sordu."

"Sana söyledim ya. Araç arızalanmıştı. Hacı Rıda'yla görüşünce hallederiz. Lütfen şu evrakı imzalayıverin. Acelem var."

Kâğıtları bir daha Ebu Bâkır'a yaklaştırdı ama adam yeniden kenara itti.

"Demek aracın arızalıydı."

"Evet. Lütfen, acelem var."

Üç görevli birbirine bakıp kıs kıs güldüler. Birinin masasında küçük bir çay bardağı dışında hiçbir şey yoktu. Diğeri iş yapmayı bırakmış, olup biteni izliyordu.

Ebu Bâkır denilen şişman adam geğirerek konuştu:

* "Ebu Hayzurane" ifadesiyle muhataba kadın ya da eşcinsel çağrışımı yükleniyor. – *ç.n.*

"Aklını başına topla biraz Ebu Hayzurane. Bu korkunç havada yola çıkmak için neden acele ediyorsun? Odamız serin. Sana bir de çay söyleyeyim de keyfine bak."

Ebu'l-Hayzuran evrakı ve kalemi Ebu Bâkır'ın önünden alıp masanın arkasından dolanarak yanına gitti. Eğilip koluyla omzunu dürterek kalemi önüne sürdü.

"Dönüşte bir saat otururum seninle. Ama şimdi... oğlun Bâkır hatırına, hanımefendi Ümmü Bâkır hatırına bırak da işimi bitireyim. Haydi, imzala."

Fakat Ebu Bâkır kılını bile kıpırdatmadı. Bön bön baktı Ebu'l-Hayzuran'a. Bir yandan da gülecekmiş gibi duruyordu.

"Ah, seni mel'un seni! Seni gidi Ebu Hayzurane. Basra'dayken acelen yoktu ama ha?"

"Sana söyledim, araç tamirdeydi."

Kalemi bir kez daha sürdü önüne fakat Ebu Bâkır istifini bozmadı:

"Yalan söyleme Ebu Hayzurane. Yalan söyleme. Hacı Rıda, a'dan z'ye her şeyi anlattı."

"Neden bahsediyorsun?"

Herkes birbirine baktı. Duyduğu korkunun şiddetinden Ebu'l-Hayzuran'ın beti benzi kireç kesildi. Elindeki kalem titremeye başladı.

"O dansözden bahsediyoruz. Adı neydi, Ali?" Ali, boş masanın arka tarafından yanıtladı:

"Kevkeb."

Ebu Bâkır eliyle masaya vurarak yayvan yayvan gülümsedi:

"Kevkeb. Kevkeb. Seni gidi şeytan, seni Ebu Hayzurane. Neden Basra'daki maceralarını hiç anlatmıyorsun? Bize gelince terbiyeli adam ayaklarındasın. Ama Basra'ya gidince o Kevkeb aşüftesiyle işlediğin günahın bini bir paraya. Tabii ya, Kevkeb'miş adı."

Ebu'l-Hayzuran mizah sınırını aşmamaya çalışarak bağırdı:

"Ne Kevkeb'i? Ne zamazingosu? Bırakın da Hacı Rıda beni kovmadan gideyim."

"Hayatta olmaz," dedi Ebu Bâkır. "Dansözü anlat bize. Hacı karıştırdığın bütün haltları biliyor. Zaten bize anlatan da o. Haydi anlat."

"Hacı size anlatmışsa neden aynı şeyi tekrarlamamı istiyorsunuz?"

Ebu Bâkır ayağa kalkıp boğa gibi böğürdü:

"Demek ki anlatılanlar gerçekmiş!"

Masasından kalkıp odanın ortasına kadar yürüdü. O günah dolu maceralar heyecanlandırmıştı onu. Kaç gündür gece gündüz bu maceraları düşünüyor, uzun süredir kadınsız olmanın yarattığı her türlü fanteziyle boşlukları dolduruyordu. Bir ahbabının bir fahişeyle yatması fikri bile tahrik ediciydi ve her türlü düşü hak ediyordu.

"Basra'ya gidip araç arızalandı ayaklarına yatıyorsun. Sonra da Kevkeb'le ömrünün en mutlu gecelerini geçiriyorsun. Vay canına, Ebu Hayzurane! Seni hınzır! Anlatsana, sana olan aşkını nasıl gösterdi? Sana o kadar âşıkmış ki servetini ayaklarına sermiş. Ellerine çekler veriyormuş. Ah Ebu Hayzurane, ah seni tilki!"

Ebu'l-Hayzuran'a yaklaştı. Yüzü kızarmıştı. Hacı Rıda'nın telefonda anlattıklarına bakılırsa Basra'da harika vakit geçirdiği açıktı. Kulağına eğildi ve kısık bir sesle fısıldadı:

"Güçlü erkek olduğundan mı bu? Yoksa erkek kıtlığından mı?"

Ebu'l-Hayzuran histerik bir kahkaha attı ve kâğıtları Ebu Bâkır'ın göğsüne doğru sürdü. Adam kalemi alıp farkına varmadan imzalamaya başladı. Bir taraftan da kıs kıs gülüyordu. Ebu'l-Hayzuran, evrakı almak için elini uzatınca adam kâğıtla-

rı arkasına sakladı, diğer elini Ebu'l-Hayzuran'a doğru uzatarak aralarında mesafe oluşturdu.

"Bir dahaki sefere Basra'ya beni de götüreceksin. Anlaştık mı?" dedi. "Beni Kevkeb'le tanıştıracaksın. Hacı Rıda'nın dediğine göre gerçekten güzelmiş."

Ebu'l-Hayzuran evraka yetişebilmek için kolunu uzatarak titrek bir sesle karşılık verdi:

"Anlaştık."

"Şerefin üstüne mi?"

"Şerefim üstüne."

Ebu Bâkır yeniden bir kahkaha patlattı, o yuvarlak kafasını sallayarak masasına döndü. Ebu'l-Hayzuran evrak elinde dışarı koşarken adamın sesi onu takip etti:

"Seni gidi hınzır Ebu Hayzurane! İki yıldır bizi kekliyormuş. Bizden kaçar mı be? Seni şeytan, seni hınzır!"

Ebu'l-Hayzuran diğer odaya koşarken saatine baktı. On ikiye çeyrek vardı. Diğer kâğıtların imzaları bir dakikayı geçmedi. Arkasından kapıyı kapatınca sıcak yeniden akrep gibi soktu. Fakat Ebu'l-Hayzuran aldırmadı, geniş merdivenin basamaklarını ikişer ikişer inip aracın önüne ulaştı. Bir an tanka baktı, bu korkunç güneş altında metali eriyecek gibi görünüyordu. Motor ilk denemede çalıştı. Bekçiye bakmadan, kaşla göz arasında kapıyı kapattı. Şimdi yol dümdüz uzanıyordu. El-Mutlâ sınır kapısından kendisini gizleyecek ilk dönemeci geçmesi için bir, bir buçuk dakikası vardı. Büyük bir yük kamyonuyla karşılaşınca biraz yavaşladıysa da aracı mümkün olan son hızla sürdü. Dönemece ulaştığında tekerlekler feryat eder gibi tıslamaya başlamıştı. Hatta o geniş, şeytanî viraj ı alırken çölün kumlarına saplanmasına ramak kalmıştı. Korkudan başka bir şey duymuyordu. Direksiyona yığılıp baygınlık geçirecekmiş gibi hissediyordu kendini. Direksiyon kızgındı, sert ellerini yaksa da

onu sımsıkı tutmaya devam etti. Altındaki deri koltuk cayır cayır yanıyordu. Önündeki cam tozluydu ve güneşin parıltısıyla gözünü kamaştırıyordu.

Tekerleklerden, asfaltın sert derisini yüzermiş gibi yüksek bir hışırtı çıkıyordu. O kadar zırvalamak zorunda mıydın, Ebu Bâkır? Bütün pisliklerini benim ve diğerlerinin yüzüne kusmak zorunda mıydın? O kudreti yüce Allahın laneti üzerine olsun. Hiçbir yerde var olmayan o Allahın laneti üzerine yağsın, ey Ebu Bâkır! Senin de Hacı Rıda, seni yalancı! Dansözmüş, Kevkeb'miş. Allah topunuzun bin belasını versin!

Aracı sertçe durdurdu. Tekerleğin üstünden tanka tırmandı. Dokununca metal yüzey ellerini yaktığı için geri çekti. Gömleğinin kollarını dirseklerine siper yaparak metal yüzeye dayandı ve emekleye emekleye kaburga kemiği şeklindeki kulpa ulaştı. Mavi gömleğinin ucuyla kulptan tutup çevirince paslı çember şırak diye açılıp menteşesinin üzerinde dimdik doğruldu.

Metal çemberi bırakınca bileğindeki saati fark etti. On ikiye dokuz vardı. Saatin yuvarlak camı ince damarlar halinde çatlamıştı. Tankın ağzı açıldığında boşluğun nabzı atıyordu içeride. Ebu'l-Hayzuran'ın kasılmış yüzü boşluğa dikildiğinde alt dudağı nefes nefese kalmaktan ve korkudan titriyordu. Alnından süzülen ter, metal tankın üzerine düştü ve hemen kurudu. Ellerini dizlerinin üzerine koyup ıslak sırtını iyice büktüğünde yüzü o karanlık ağzın üstündeydi. Kütükten çıkarmış gibi kuru bir sesle bağırdı:

"Esad!"

Ses, tankın içinde yankılanıp kendisine geri geldiğinde kulaklarının zarını patlatacak gibiydi. İlk seslenişin yarattığı döngü bozulmadan yeniden bağırdı:

"Hey, ordakiler!"

Sert ellerini deliğin kenarına koyup güçlü kollarına yaslan-

dıktan sonra tankın içine kaydı. İçerisi kapkaranlıktı. Öyle ki ilk başta hiçbir şey göremedi. Bedenini delikten uzaklaştırınca sarı bir ışık dairesi düştü tankın dibine ve teneke kaplıymış gibi parıldamaya başlayan kırlaşmış gür kılları olan bir göğsü aydınlattı. Ebu'l-Hayzuran, eğilip bu ıslak gür kıllara kulağını dayadı. Beden soğuk ve sessizdi. Elini uzatarak el yordamıyla tankın arkasına ilerledi. Bir başka beden hâlâ demir kola tutunuyordu. Kafasına ulaşmaya çalıştıysa da sadece ıslak omuzlarını yoklayabildi. Derken göğsünün üstüne düşen başa erişti. Elleriyle yüzünü yoklayınca alabildiğine açık bir ağza girdi eli.

Ebu'l-Hayzuran boğulacakmış gibi hissetti. Bedeninden öylesine feci bir ter boşandı ki ağır yağla sıvanmış gibi hissetti kendini. Göğsüyle sırtına sıvanan bu yağdan mı yoksa korkudan mı titrediğini bilemedi. Eğilerek el yordamıyla deliğe gitti, kafasını delikten çıkarınca nedense Mervan'ın yüzü geldi aklına ve hiç gitmedi. Ebu'l-Hayzuran bu yüzün duvarda titreşen bir fresk gibi kendisini içten içe sardığını hissetti. Tankın ağzından aşağıya süzülürken kafasını sertçe salladı. Amansız bir güneş kafasını yakıyordu. Bir süre dışarıdaki havayı içine çekti. Hiçbir şey düşünemiyordu. Mervan'ın yüzü, topraktan oluk oluk doğarak suyunu ta yukarılara fışkırtan bir pınar gibi zihnini ele geçirmişti. Koltuğuna ulaştığında da Ebu Kays'ı hatırladı. Gömleği hâlâ yanındaki koltukta duruyordu. İri elleriyle tuttuğu gibi uzaklara fırlattı gömleği. Aracın motorunu çalıştırdı ve tanker tüm görkemiyle ağır ağır yeniden bayır aşağı süzüldü.

Arkadaki tel örgülü camdan bakınca metal çemberin paslanmış menteşesi üzerinde dikili kaldığını fark etti. Metal çember, gözlerini dolduran tuzlu su damlalarının ardında birden görünmez oldu. Başı ağrıdan çatlıyor, şimdiye kadar hiç olmadığı şekilde başı dönüyordu. O tuzlu damlacıklar gözyaşları mıydı yoksa kavrulan alnından dökülen ter miydi?

MEZAR

KARANLIK ÇÖKTÜĞÜNDE Ebu'l-Hayzuran tankerini uyuyan şehrin dışına sürdü. Yolun iki yanında cılız ışıklar titreşiyordu. Araç camının önünden gerilere doğru çekilen bu direklerin, az sonra şehirden uzaklaştığında sona ereceğini biliyordu. O zaman etraf kapkaranlık olacaktı. Gökte ay yoktu ve çöl baştan başa ölüm gibi sessizdi.

Asfalttan sapıp çölün içine giden kumlu yolda ilerledi. Öğleyin her birini ayrı mezarlara defnetmeye karar vermişti. Şimdiyse yorgunluktan bitap düştüğünü hissediyordu. Kollarına narkoz zerk edilmiş gibiydi. Çalışacak takati yoktu. Üç mezar kazmak için saatlerce kürek sallayacak gücü bulamadı kendinde. Bu yüzden Hacı Rıda'nın garajından aracı almaya giderken, cesetleri gömmeden çöle bırakıp eve dönmeyi düşündü. Şimdi ise bu fikir hoşuna gitmiyordu. Yol arkadaşlarının cesetlerinin, çölde kurda kuşa yem olup birkaç gün sonra da kumda yatan beyaz iskeletlere dönüşmesine gönlü elvermiyordu.

Araç kumlu yolda cılız bir hırıltıyla ilerlerken Ebu'l-Hayzuran düşünmeye devam ediyordu. Aslında buna gerçek anlamda düşünmek denemezdi. Gözlerinin önünden birbirinden kopuk, bağlantısız, tutarsız sahneler akıyordu. Yorgunluk, dümdüz ilerleyen karınca kafileleri gibi kemiklerine sızıyordu.

Hafif bir esintiyle birlikte burnuna pis bir koku geldi. "Belediye çöpleri buraya döküyor," diye düşündü. "Cesetleri buraya atarsam sabahleyin resmi görevliler tarafından mezara defnedilir." Direksiyonu kırıp kendisinden önce kumda çukur açmış olan tekerlek izlerini takip etti. Aracın farlarını söndürdü ve küçük yan farların ışığında yavaş yavaş ilerledi. Önüne çöp yığınları çıkınca küçük farları da söndürdü. Havayı pis kokular sarmıştı fakat çok geçmeden buna alıştı. Aracı durdurup yere indi.

Ebu'l-Hayzuran bir süre tankerin yanında durup kendisini kimsenin görmediğinden emin olunca tanka tırmandı. Metal soğuk ve nemliydi. Kaburga şeklindeki kulpu yavaşça çevirdikten sonra çemberi yukarı kaldırdı. Kapaktan kesik kesik çatırtılar geldi. Kollarından kuvvet alarak usulca içeri kaydı. İlk ceset soğuk ve kaskatıydı. Cesedi omzuna atıp önce kafasını çıkardı delikten, sonra da bacaklarından kaldırıp yukarı doğru itekledi. Cesedin tankın kenarından gıcırdayarak yuvarlandığını, ardından boğuk bir patırtıyla kumun üzerine düştüğünü duydu. Diğer cesedin ellerini demir tutacaktan çözene kadar akla karayı seçti. Kaskatı kesilmiş dümdüz gövdeyi bacaklarından tutup deliğin hizasına sürükledi, sonra da omuzlayıp delikten dışarıya attı. Ceset, pat diye düştü zemine. Üçüncüsü diğerlerinden daha kolay oldu.

Tankın içinden dışarı fırladı ve ağzını yavaşça kapattı, sonra da merdivenden yere indi. Her yer koyu karanlıktı. Yüzlerini görmeyeceği için bundan memnuniyet duydu. Cesetleri tek tek ayaklarından sürükledi ve belediye çöp kamyonlarının çöp dökmek için durduğu yolun başına bıraktı. Böylece sabah buraya gelen ilk şoför, cesetleri kolayca görebilecekti.

Araca bindi ve motoru çalıştırdı. Tankerin tekerlek izlerini mümkün olduğunca önceki izlere karıştırmaya çalışarak yavaş yavaş geriye doğru gitti. İzleri tümüyle karıştırmak için ana yo-

la kadar geri geri çıkmayı tasarlamıştı. Çok gitmeden aklına bir şey geldi. Yeniden motoru durdurup cesetleri bıraktığı yere döndü ve ceplerindeki paraları aldı. Mervan'ın saatini de aldı. Ayaklarının dış kenarlarına basa basa araca geri döndü.

Aracın kapısına varıp binmek için bir bacağını kaldırdığı sırada kafasında şimşek gibi bir düşünce çaktı. Bir şey yapmak ya da bir şey söylemek için olduğu yerde kaskatı durdu. Bağırmayı düşündü fakat bu fikrin aptalca olduğunu fark etti. Araca binmeye çalıştı fakat bunu yapmak için kendinde yeterli gücü bulamadı. Kafası çatlayacak gibiydi. Bütün yorgunluğu bir anda başının içine dolup uğuldamaya başladı. Öyle ki aklına üşüşen düşünceden kurtulmak için kafasını ellerinin arasına alıp saçlarını çekiştirdi. Fakat düşünce aynı yerde duruyor, hiçbir yere gitmiyordu: Kocamandı, sendelemiyordu ve kafasının içinde gümbürdeyip duruyordu. Cesetleri attığı tarafa baktı ama hiçbir şey göremedi. Bu bakışı, kafasındaki düşünceyi daha da tutuşturup alevlendirdi. Birden bu düşünceyi zihninde daha fazla zapt edemez oldu. Elleri iki yana düştü ve ardına kadar açılan gözleri karanlığa dikildi. Düşünce, kafasının içinden kayıp yuvarlana yuvarlana diline ulaştı:

"Neden tankın duvarlarına vurmadılar?"

Bir kez kendi etrafında döndü fakat düşmekten korkarak basamağı çıkıp şoför mahallindeki yerini aldı. Başını direksiyona yasladı:

"Neden tankın duvarlarına vurmadınız? Neden bir ses çıkarmadınız? Neden?"

Birden çöl de yankıyla karşılık vermeye başladı:

"Neden tankın duvarlarına vurmadınız? Neden duvarları yumruklamadınız? Neden? Neden? Neden?"

—

GASSAN KANAFANİ
GÜNEŞTEKİ ADAMLAR

roman

Yolları Basra'daki bir kaçakçının yazıhanesinde kesişen üç Filistinlinin hikâyesi *Güneşteki Adamlar*. Göğsünü dayadığında sanki yerin kalbini duyacak kadar toprağa bağlı ihtiyar bir köylü, haksızlığa karşı mücadelesi zindanın yolunu gösterdiğinde kaçmaktan başka çaresi kalmayan genç eylemci ve okulu bırakıp gerçek dünyada "pişmek" zorunda kalan toy bir öğrenci. Kuveyt'e varıp, Körfez'in bu zengin ülkesinde çalışıp para kazanmaya başladıklarında yalnızca kendilerinin değil arkalarında bıraktıkları Filistin'in, ailelerinin, sevdiklerinin de talihini değiştirmeyi umuyorlar. Yola koyulduklarında, geride kalan acı hatıraların yanı sıra çölün dayanılmaz sıcağıyla da baş etmek zorundalar. Yolculuk sona erdiğinde Filistin'den, onun acılı tarihinden hiç uzaklaşamadıklarını görüyoruz.

Güneşteki Adamlar, 1963'te yayımlandıktan sonra da yazılmaya devam eden bir metin. Onu aynı zamanda çölde kavrulan, okyanusta boğulan, kamyon kasasında yahut bir uçağın bagajında buz tutan göçmenlerin hikâyesi olarak da okuyuşumuz bundan.

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-605-316-277-3

9 786053 162773

Metis Yayınları
www.metiskitap.com